

METSÄHALLITUS

Utajärvi, Pudasjärvi ja Puolanka

Olvassuon Natura-alueen ja sen lähialueiden arkeologinen inventointi 2006

© Metsähallitus

nähtävät ja rekisteröidyt
löydökset Esa Mikkola RHO
ja Päivi Karkkunen AD
29.8 ja 9.11.2007

Pirjo Rautiainen, suunnittelija
Metsähallitus
Pohjanmaan luontopalvelut
Pudasjärvi

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	JULKAISUAIKA		
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPAIVÄMÄÄRÄ	19.11.2006
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	3496/43/2006
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Luonnonpuisto, soidensuojelualue, Natura 2000		
ALUEEN NIMI	Olvassuon luonnonpuisto, Leväsuon-Kärppäsuon soidensuojelualue, Oravisuon-Näätäsuon-Sammakkosuon soidensuojelualue		
NATURA 2000-ALUEEN NIMI JA KOODI	Olvassuo FI1103829		
ALUEYKSIKKÖ	Pohjanmaan luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Pirjo Rautiainen		
JULKAISUN NIMI	Olvassuon Natura-alueen ja sen lähialueiden arkeologinen inventointi 2006		
TIIWISTELMÄ	<p>Olvassuon Natura-alueella ja sen lähialueilla Utajärvellä, Pudasjärvellä ja Puolangalla tehtiin arkeologista inventointia noin kahden viikon ajan kesällä ja syksyllä 2006. Inventointi tehtiin Metsähallituksen luontopalvelut- ja metsätaloustulosalueiden yhteistyöprojektina. Alueelta löydettiin yhdeksän esihistoriallisen ajan kohdetta, joissa on muun muassa muutamia asuinpainanteita. Historiallisen ajan kohteita löydettiin yhteensä 16. Niissä oli muun muassa kaksi todennäköisesti isovihan aikaista piilopirttiä, kuusi mahdollista pyyntikuoppaa sekä useita tervahautoja.</p> <p>Olvassuolla ja sen lähiympäristöllä on pitkät perinteet paikallisten ihmisten nautinta-alueena. Alueella on esimerkiksi edelleen nähtävissä vanhoja pitkospuureittejä ja polkuja, jotka ovat toimineet yhdyssiteinä talolta talolle. Aluetta on käytetty eräalueena, siellä on poltettu tervaa ja siellä on useita vanhoja tulva-, suo- ja rantaniittyjä. Joissain paikoin on myös kaskettu. Alueelta tunnetaankin melko runsaasti historiallisen ajan jäännöksiä. Niittyjen käyttöajalta on vielä jäljellä niittylatojen ja -saunojen jäännöksiä, ja tervanpoltosta ovat merkinä useat komeat tervahaudat ja muutamat hautapirttien jäänteet.</p> <p>Ennen inventointia alueelta tunnettiin vain yksi mahdollisesti esihistoriallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Inventoidun alueen korkeimmat kohdat ovat kuitenkin paljastuneet veden alta jo mesoliittisen kivikauden aikana. Suurin osa alueelta nyt löydetyistä kivistä muinaisjäänöksistä sijaitsee noin 130 metriä meren pinnan yläpuolella ja voi siten olla vanhimmillaan jopa ajalta 7000 ennen ajanlaskun alkua.</p>		
AVAINSANAT	esihistoriallinen aika, historiallinen aika, kiinteä muinaisjäänös		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO			
ISSN	ISBN (NIDOTTU) ISBN (PDF)		
SIVUMÄÄRÄ	88 s. + 2 liitettä	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	PAINOPAIKKA		
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

SISÄLLYSLUETTELO

ABSTRAKTI	3
I JOHDANTO	4
II ALUEEN TOPOGRAFIA, LUONTO SEKÄ KALLIO- JA MAAPERÄ	4
III ALUEEN HISTORIAA	5
II KOHDEKUVAUKSET	9
II.1 ESIHISTORIALLISEN AJAN KOHTEET	9
II.1.1 Kiinteät muinaisjännökset	9
1. Olvassuon lounaisosa = OLVASSUO 1	9
2. Tulikankaan pohjoispuoli = TULIKANGAS	13
3. Piltuanjoki	16
4. Hetesuon eteläpuoli = LIETESUO	20
5. Iso Palovaaran lounaisosa = ISO PALOVAARA 1	24
6. Iso Olvasjärven lounaispuoli 1 = ISO OLVASSUO 1	27
II.1.2 Irtolöytöpaikat	30
7. Kirkaslammien länsiranta KIRKASLAMPI	30
8. Leväsuon eteläpuoli LEVÄSUO	33
9. Iso Palovaaran etelärinne ISO PALOVAARA	36
II.2 HISTORIALLISEN AJAN KOHTEET	39
Utajärvi	
10. Kälvasvaaran keskiosa KÄLVÄSVAARA 2, 1000 00 8762	39
11. Piltuanjoen varsi 1 PILTUANJOKI 1, 1000 00 8763	42
12. Piltuanjoen varsi 2 PILTUANJOKI 2, 1000 00 8764	45
13. Matkakankaat 1000 00 8765	48
14. Parkkikankaan itäpuoli PARKKIKANGAS, 1000 00 8766	51
15. Kirkaslammien länsipuoli KIRKASLAMPI 2, 1000 00 8767	54
16. Kirkaslammien eteläpuoli KIRKASLAMPI 3, 1000 00 8768	57
17. Olvassuon eteläpuoli OLVASSUO 2, 1000 00 8769	60
18. Kiiskikaisto 1000 00 8770	63
19. Iso Olvasjärven lounaispuoli 2 ISO OLVAJJÄRVI 2, 1000 00 8771	66
20. Ruunaanlammen itäpuoli RUUNANLAMPI, 1000 00 8772	69
21. Ahvenlammen pohjoispuoli AHVENLAMPI, 1000 00 8774	72
22. Viinivaaran tien pohjoispuoli VIINIVAARAN TIE, 1000 00 8775	75
Pudasjärvi	
23. Sosniojan varsi SOSNIOJA, 1000 00 8777	78
24. Petäjävaaran pohjoispuoli ei määritetty	81
25. Oraviniemi, 1000 00 8778	84
III YHTEENVETO	87
III.1 ESIHISTORIALLISEN AJAN KOHTEET	87
III.2 HISTORIALLISEN AJAN KOHTEET	87
III.3 HOITOTOIMENPITEET	87
IV LÄHTEET	88
LIITE 1 Luettelo kohteista	
LIITE 2 Kartta inventointialueesta	

ABSTRAKTI

Olvassuon Natura-alueella ja sen lähialueilla Utajärvellä, Pudasjärvellä ja Puolangalla tehtiin arkeologista inventointia noin kahden viikon ajan kesällä ja syksyllä 2006. Inventointi tehtiin Metsähallituksen Luontopalvelut- ja Metsätaloustulosalueiden yhteistyöprojektina. Alueelta löydettiin yhdeksän esihistoriallisen ajan kohdetta, joissa on muun muassa muutamia asuinpainanteita. Historiallisen ajan kohteita löydettiin yhteensä 16. Niissä oli muun muassa kaksi todennäköisesti isovihan aikaista piilopirttiä, kuusi mahdollista pyyntikuoppaa sekä useita tervahautoja.

I JOHDANTO

Kesällä 2006 Olvassuon luonnonpuistossa tehtiin ennallistettujen soiden tarkastuskäyntejä ja niiden yhteydessä löytyi sattumalta kaksi todennäköistä asuinpainannetta luonnonpuiston eteläosasta. Koska alueella ei ole aiemmin tehty arkeologista inventointia, päätettiin alue inventoida. Inventoinnin piiriin otettiin valtion omistamat maa-alueet Olvassuon luonnonpuiston etelä- ja itäosissa, Leväsuon soidensuojelualueella sekä läheisissä talousmetsissä (ks. liitekartta). Inventointi tehtiin Metsähallituksen Pohjanmaan Luontopalvelut- ja Metsätaloustulosalueiden yhteistyöprojektina.

Ennen inventointia käytiin läpi alueen historiaa koskevia teoksia ja tarkistettiin Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä, onko alueella aiemmin tunnettuja muinaisjäännöksiä. Lisäksi haastateltiin paikallisia, alueella paljon liikkuvia henkilöitä. Haastatteluista saatiinkin arvokasta tietoa alueen mahdollisista muinaisjäännöskohteista luontokuvaajaveljeksiltä Markku ja Hannu Kivelältä, poromies Antti Varvulta sekä rajavartioston upseeri evp. Jukka Daavittilalta.

Inventoinnissa oli tarkoitus keskittyä esihistoriallisten kohteiden etsimiseen, mutta myös kaikki löytyneet historiallisetkin kohteet tarkastettiin ja kuvattiin. Pekka Kauppi on inventoinut Olvassuon luonnonpuiston historiallisia kohteita pro gradu -tutkielmaansa varten (Kauppi 2004), ja hänen tarkastamiaan kohteita ei käyty katsomassa. Inventoinnin maastotöihin käytettiin yhteensä noin kaksi viikkoa elo- ja syyskuussa 2006.

II ALUEEN TOPOGRAFIA, LUONTO SEKÄ KALLIO- JA MAAPE- RÄ

Inventoidusta alueesta suurin osa sijaitsee Utajärven kunnan ja Pudasjärven kaupungin alueella. Puolangan kuntaan sijoittuu vain hyvin pieni kaistale Iso Palovaaran itäosasta. Alueen kallioperä kuuluu Suomen vanhimpaan eli arkeeseen kallioperään ja muodostuu lähinnä granitoidisista gneisseistä ja migmatiiteista (Luukkonen & Sorjonen-Ward 1998). Kallioperä on karua, mutta karuutta korvaa monin paikoin lähteisyyden vaikutus.

Inventoidun alueen keskiosassa sijaitsee kaunis harjujakso, joka kulkee idästä Iso Palovaaralta länteen Ahvenlammen eteläpuolelle noin kahdenkymmenen kilometrin matkan. Harjujakso on reunanmuodostuman luonteinen selänne, jonka korkein kohta Isolla Palovaaralla nousee 190 metrin korkeuteen. Muodostumaan kuuluu erilaisia harjanteita, rantavalleja ja suppia sekä Iso Palovaaralla myös dyynejä ja rantakivikoita (Ala-Risku 2005). Harjualueella on paljon erikorkuisia rantaterasseja. Harjujakson pohjois- ja eteläpuolilla avautuvat laajat aapasuoalueet – pohjoispuolella Olvassuo, Ahmasuo ja Oravisuo, eteläpuolella Leväsuo ja Kärppäsuo. Suot ovat usein hyvin märkiä ja vaikeakulkuisia, mutta niiden keskellä on moreenisaarekkeita sekä kapeita, pitkiä ja matalia hiekkaharjanteita, joita pitkin suoalueiden halki kulkeminen on mahdollista sulan maan aikanakin.

Suoalankoa halkovat muutamat kapeat ja matalat joet ja purot. Alueen läpi kulkee kaakosta luoteeseen kapea Piltuanjoki. Alueella on muutamia pienehköjä järviä ja lampia. Suurin niistä on Kälväsvaaralla sijaitseva Kirkaslampi, johon vesi tulee lammen pohjassa olevasta lähteestä. Soiden keskellä on useita pienempiä lampia. Kälväsvaara on tärkeä pohjaveden muodostumisalue ja etenkin soiden ja harjun yhtymäkohdassa onkin monin paikoin kauniita lähteitä ja laajoja tihkupintoja.

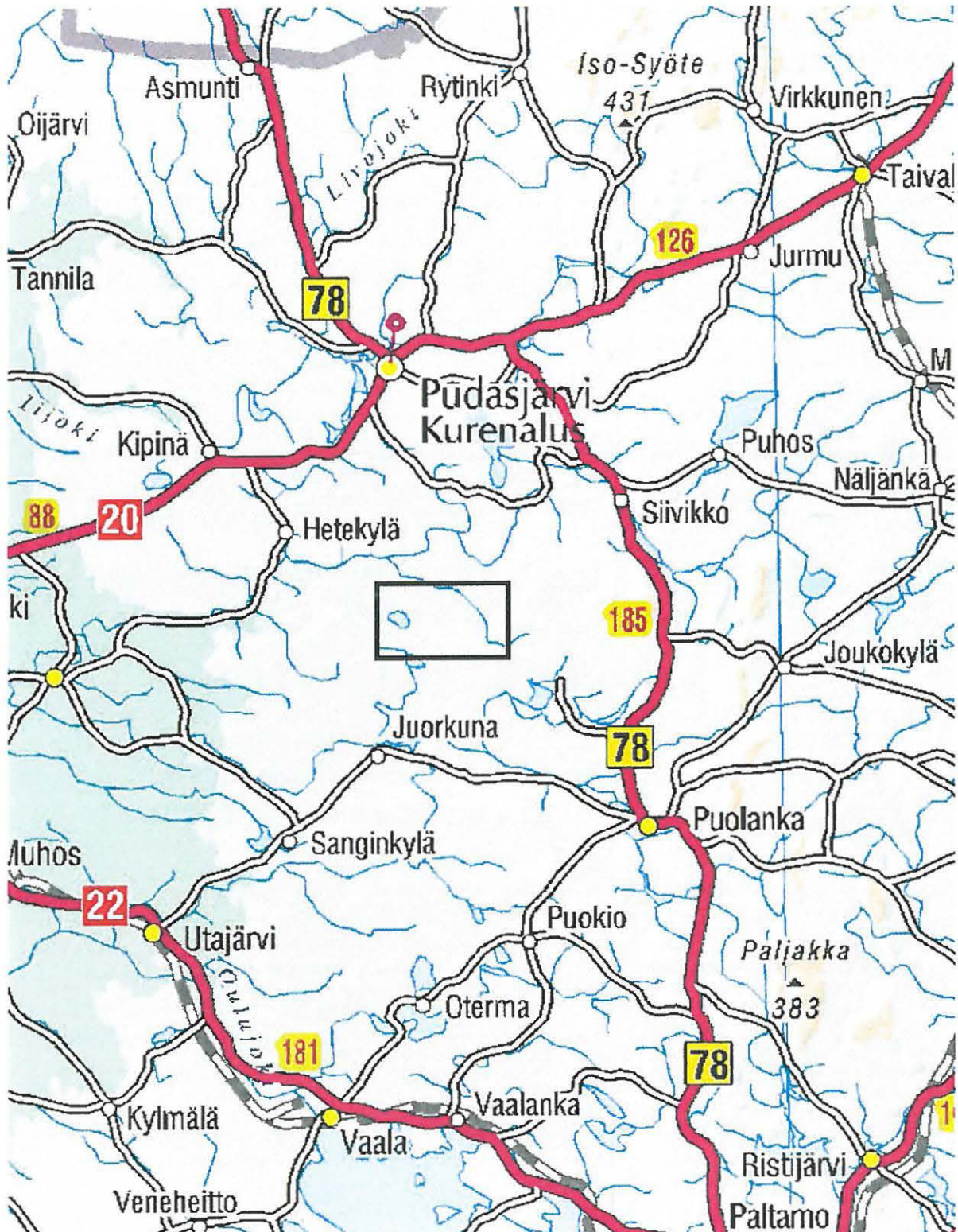
Alueen metsät ovat pääosin eri-ikäisiä kuivan kankaan männiköitä, joissa kenttä- ja pohjakerros ovat hyvin matalakasvuisia ja kulutusherkkiä. Kuusikoita on lähinnä jokien varsilla sekä harjun ja soiden yhtymäkohdissa kosteammilla alueilla. Alueen soista suurin osa on aapasuota.

III ALUEEN HISTORIAA

Olvassuolla ja sen lähiympäristöllä on pitkät perinteet paikallisten ihmisten nautinta-alueena. Alueella on esimerkiksi edelleen nähtävissä vanhoja pitkospuureittejä ja polkuja, jotka ovat toimineet yhdyssiteinä talolta talolle. Aluetta on käytetty eräalueena, siellä on poltettu tervaa ja siellä on useita vanhoja tulva-, suo- ja rantaniittyjä (Vainio & Kekäläinen 1997, Kauppi 2004). Joissain paikoin on myös kaskettu. Lähin pysyvä asutus on Iso Olvasjärven eteläpuolella ja Marttisjärven rannoilla.

Inventoitu alue on korkeimmillaan noin 190 metriä meren pinnan yläpuolella ja korkeimmat alueet ovat paljastuneet veden alta noin 7800 BC (Okkonen 2003). Matalimmillaan alue on noin 115 metriä meren pinnan yläpuolella eli paljastunut veden alta noin 7000 BC. Alueelta tunnetaan aiemmin vain yksi muinaisjäänös; Iso Olvasjärven eteläpuolelle on peruskarttaan merkitty muinaishauta. Tätä kohdetta ei kuitenkaan ole Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäänösrekisterissä. Olvasjärven pohjoispuolelta, yksityisen omistamalta maalta on löydetty kivikautinen asuinpaikka.

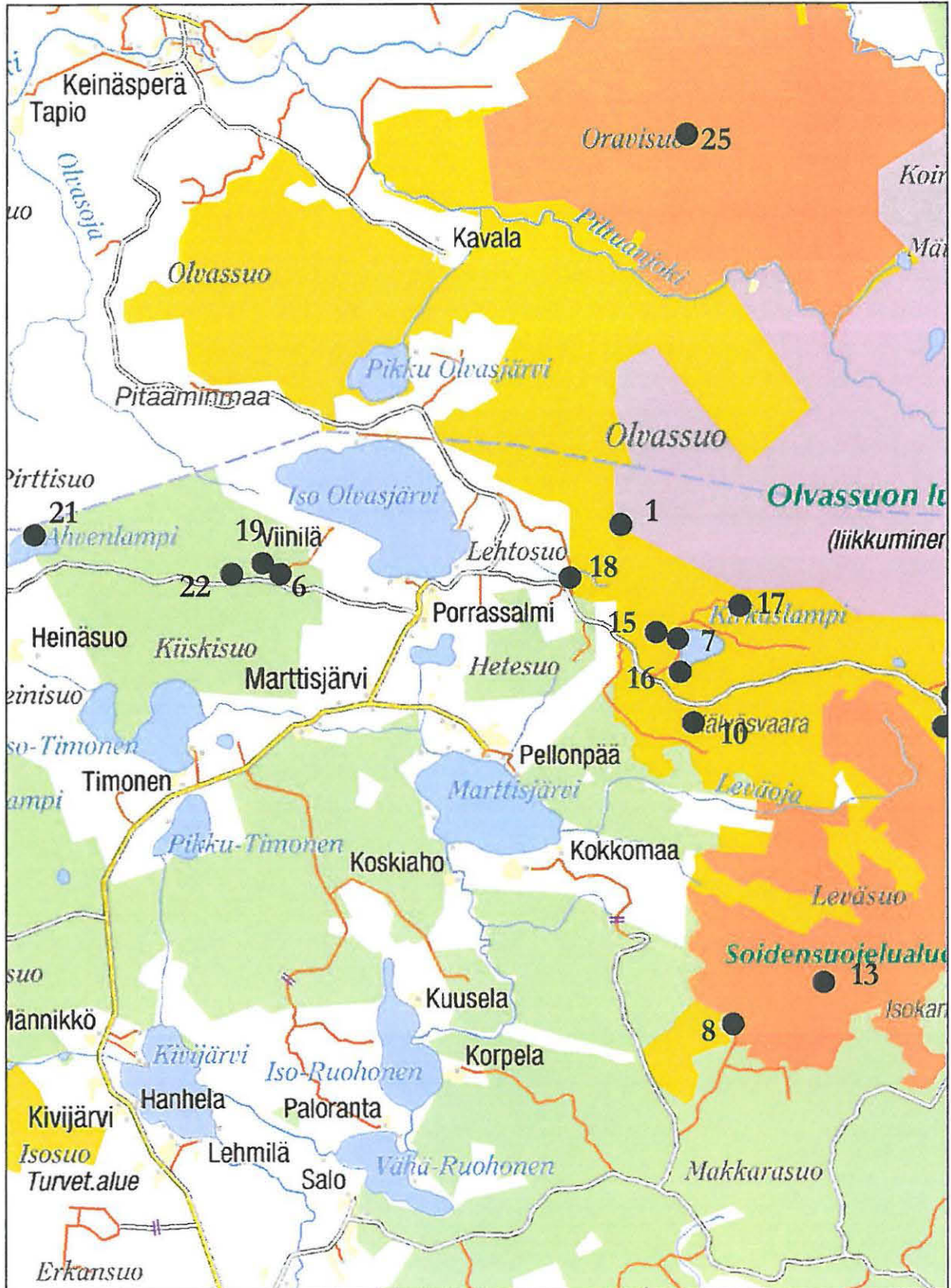
Alueelta tunnetaan melko runsaasti historiallisen ajan jäännöksiä. Pekka Kauppi (2004) on selvittänyt Olvassuon luonnonpuiston maankäytön historiaa pro gradu -tutkielmassaan ja kiertänyt tarkastamassa puiston historiallisen ajan muinaisjäänöksiä. Alueella on ollut runsaasti suo- ja jokivar-siniittyjä ja osaa niistä on käytetty jopa 1940-luvulla saakka. Niittyjen käyttöajalta on vielä jonkin verran jäljellä niitty latojen ja -saunojen jäännöksiä. Olvassuo ja sen lähiympäristö on myös ollut tärkeää tervanpolttoaluetta, josta todistavat useat löytyneet tervahaudat ja hautapirtit.

KARTTA 1: Inventointialueen sijainti

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

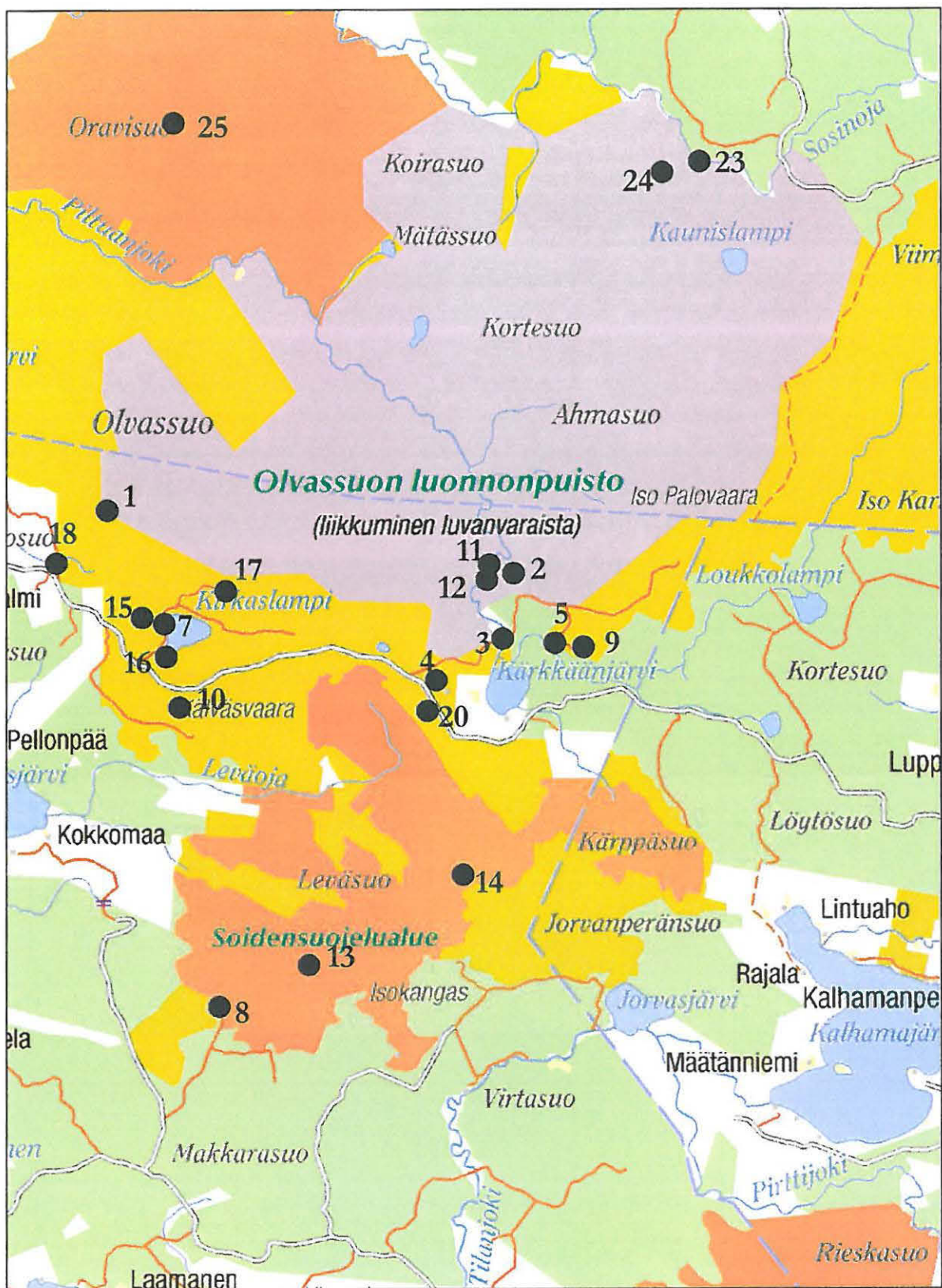

KARTTA 2: Yleiskartta inventointialueen länsipuolen kohteiden sijainnista

Mittakaava 1:100 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

KARTTA 3: Yleiskartta inventointialueen itäpuolen kohteiden sijainnista

Mittakaava 1:100 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

II KOHDEKUVAUKSET

II.1 ESIHISTORIALLISEN AJAN KOHTEET

II.1.1 Kiinteät muinaisjännökset

1. Olvassuon lounaisosa 1, 1000 00 9290

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:		Asuinpaikka
Tyypin tarkenne:		Asuinpainanne?, kuoppajännös
Ajoitus:		Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		2
Peruskartta:		3531 01 <i>OLVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Läntinen asuinpainanne	x = 7221816 y = 3505472 z = noin 130 m mpy
	2 Itäinen asuinpainanne	x = 7221714 y = 3505544 z = noin 130 m mpy
	3 Kuoppajännös	x = 7221750 y = 3505516 z = noin 130 m mpy
	4 Kuoppajännös	x = 7221981 y = 3505335 z = noin 130 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteiden kohdalta
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäisiä kohteita
Ehdotus suoja-alueeksi:		Koko hiekkaharjanteen alue
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 16 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Olvassuon luonnonpuisto

INVENTOINTI 2006

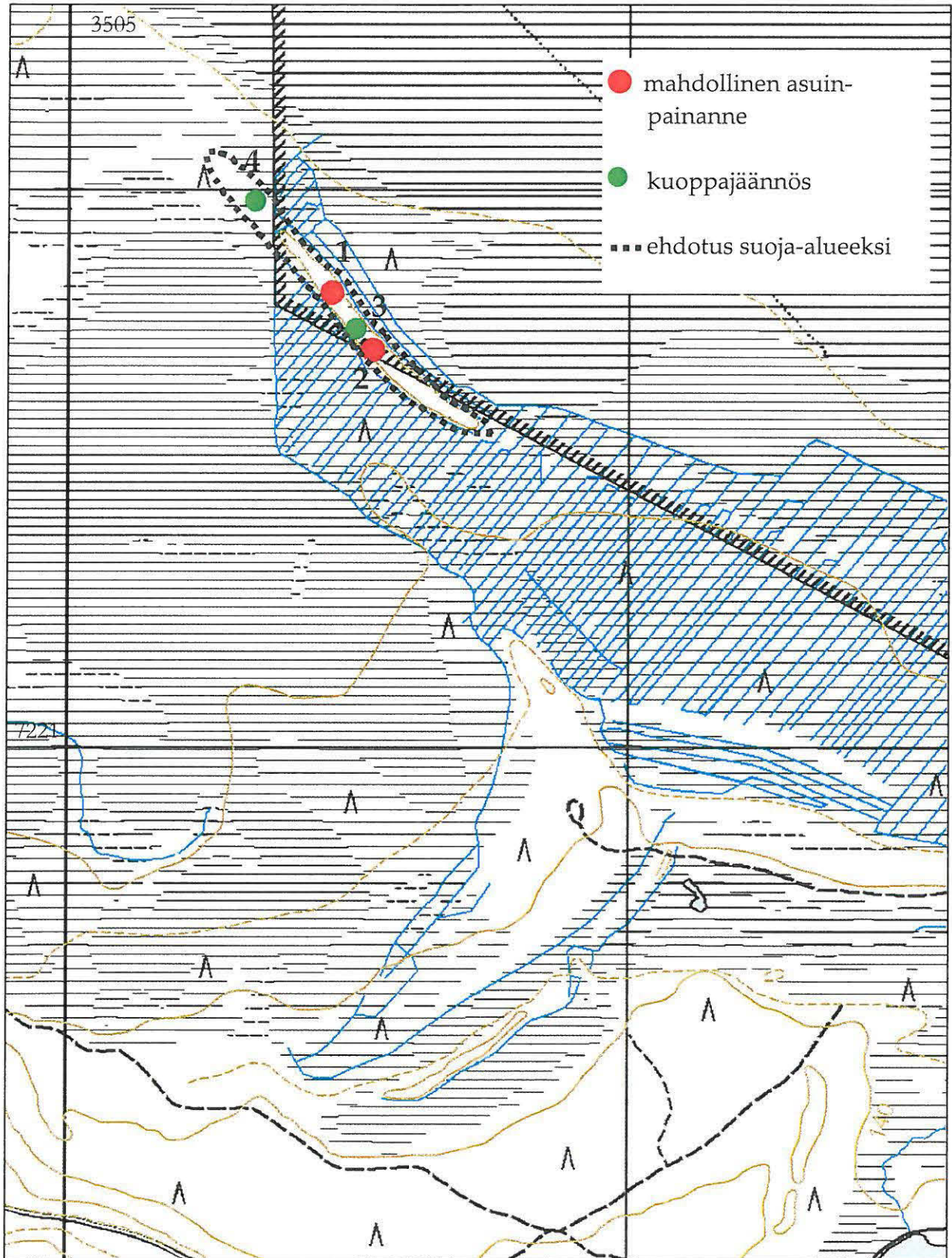
Karttaotteet:	4
Kuvat:	1-2

KOHTTEEN KUVAUS

Olvassuon lounaisosassa, soiden keskellä on noin puolen kilometrin pituinen kaakkois-luoteissuuntainen hiekkaharjanne. Harjanne on 20-50 metrin levyinen ja kohoaa vain reilun metrin sitä ympäröiviä soita ylemmäs. Harjanteen keskivaiheilta löytyi kaksi mahdollista asuinpainannetta sekä kaksi muuta pienempää kuoppajännöstä. Mahdolliset asuinpainanteet sijaitsevat noin 120 metrin päässä toisistaan. Molemmat painanteet ovat muodoltaan soikeita ja kooltaan noin 5 x 6 metriä ja keskikohdan syvyydeltään noin 25-30 senttimetriä. Kummassakaan ei ole vallia ympärillä. Painanteista itäisempi (2) on selkeämpi. Molempiin painanteisiin tehtiin koepisto ja kummassakin havaittiin selkeä huuhtoutumiskerros. Koepistoista ei tullut näkyviin mitään löytöjä eikä maaperän värjäytymiä. Painanteiden lähistöltä ei löytynyt irtolöytöjä.

Muista kuoppajännöksistä pienempi (3) on halkaisijaltaan noin 2 metriä ja syvyydeltään noin 15 cm ja suurempi (4) on halkaisijaltaan noin 2.5 metriä ja syvyydeltään noin 20 cm. Myös niihin tehdyistä pienistä koepistoista paljastui selkeä huuhtoutumiskerros.

Asuinpainanteiden ympäristö on hiekkaharjanteen länsiosassa kuivaa ja itäosassa kuivahkoa mäntykangasta. Alueen maaperä on hiekkaa. Hiekkaharjanteen molemmiin puoliin avautuu laaja suo-alue.

KARTTA 4

1. UTAJÄRVI, OLVASSUON LOUNAISOSA

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 1. Asuinpainanne 1 Olvassuon lounaisosan hiekkaharjanteella.

Kuva 2. Asuinpainanne 2 Olvassuon lounaisosan hiekkaharjanteella.

TULIKANGAS
2. Tulikankaan pohjoispuoli 1000 00 9293

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Asuinpaikka
Tyypin tarkenne:	Asuinpainanne ja kvartsiesineen löytöpaikka
Ajoitus:	Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3531 04 AHMASUO
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7220745 y = 3512208 z = noin 130 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin 2 aaria
Ehdotus suoja-alueeksi:	Koko hiekkaharjanteen alue
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 20 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Olvassuon luonnonpuisto

INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	5
Kuvat:	3-4 sekä kannen kuva hiekkaharjanteesta

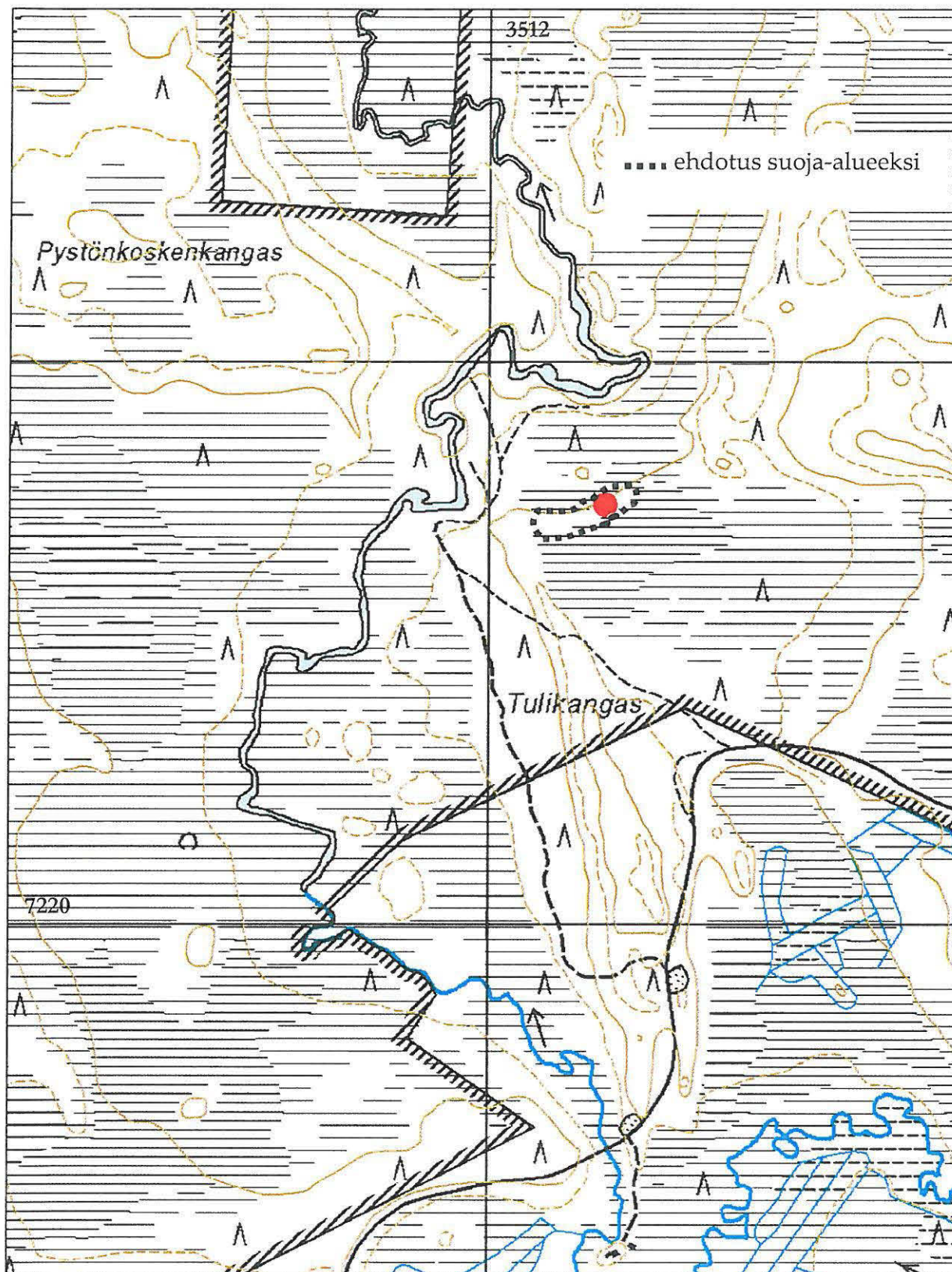
KM 36535

KOHTEEN KUVAUS

Olvassuon luonnonpuiston eteläosasta Piltuanjoen itäpuolelta ja Tulikankaan pohjoispuolelta löytyi yksi todennäköinen asuinpainanne. Painanne sijaitsee parinkymmenen metrin levyisellä ja reilun sadan metrin pituisella lähes itä-länsisuuntaisella hiekkaharjanteella, noin 250 metrin päässä Piltuanjoesta. Harjanne kohoaa vain reilun metrin sitä ympäröiviä soita korkeammalle. Painanne on muodoltaan pyöreä ja halkaisijaltaan noin 4 metriä. Sen keskiosa on syvyydeltään noin 30 senttimetriä. Painanteen ympärillä ei ole valjeja. Painanteeseen tehtiin koepisto lapiolla ja painanteesta paljastui hyvin paksu huuhtoutumiskerros. Painanne erottuu selvästi ympäristöstään.

Noin viisi metriä painanteesta länteen on porojen paljastama kasviton alue, josta löytyi kvartsikavvin (kuva 4) ja sen vieressä oli mahdollisesti muinaisen ihmistoiminnan tummanruskeaksi likaamaa hiekkää. Muita löytöjä ei löytynyt kaapimen läheltä eikä harjanteen läpi kulkevalta hiekalle asti kuluneelta polulta. KM 36535

Painanteen ympäristö on kuivaa ja kuivahkoa mäntykangasta ja maaperä on hiekkää. Hiekkaharjanteen etelä- ja pohjoispuolella on avosuo. Harjanteen länsiosa rajoittuu tuoreen kankaan kuusikkoon ja itäosastaan harjanne muuttuu vaihteittain soistuneeksi kankaaksi.

KARTTA 5.

2. UTAJÄRVI, TULIKANKAAN POHJOISPUOLI

Ote maastokartasta 3531 04, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 3. Tulikankaan pohjoispuolen mahdollinen asuinpaikka lännessä kuvattuna.

Kuva 4. Tulikankaan pohjoispuolelta löytynyt kvartsikaavin. Kaapimen pituus on noin 4 cm.

3. Piltuanjoki , 1000 00 94 22**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:		Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:		Asuinpaikka
Ajoitus:		Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		1
Peruskartta:		3442 06 <i>KALHANA JÄRVI</i>
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	Läntisin koord.	x = 7219545 y = 3512080
	Itäisin/pohjoisin koord.	x = 7219680 y = 3512310
	Eteläisin koord.	x = 7219440 y = 3512260
		z = noin 130 m mpy
Koordinaattiselite:		Löytöalueen rajoilta
Maastomerkinä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Noin kolme hehtaaria
Ehdotus suoja-alueeksi:		Merkitty karttaan 6
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 18 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio ja Voutilainen, Tero Aulis Kosuniementie 8 91510 Rova Kiinteistö 889-402-21-0
Suojelualue:	-

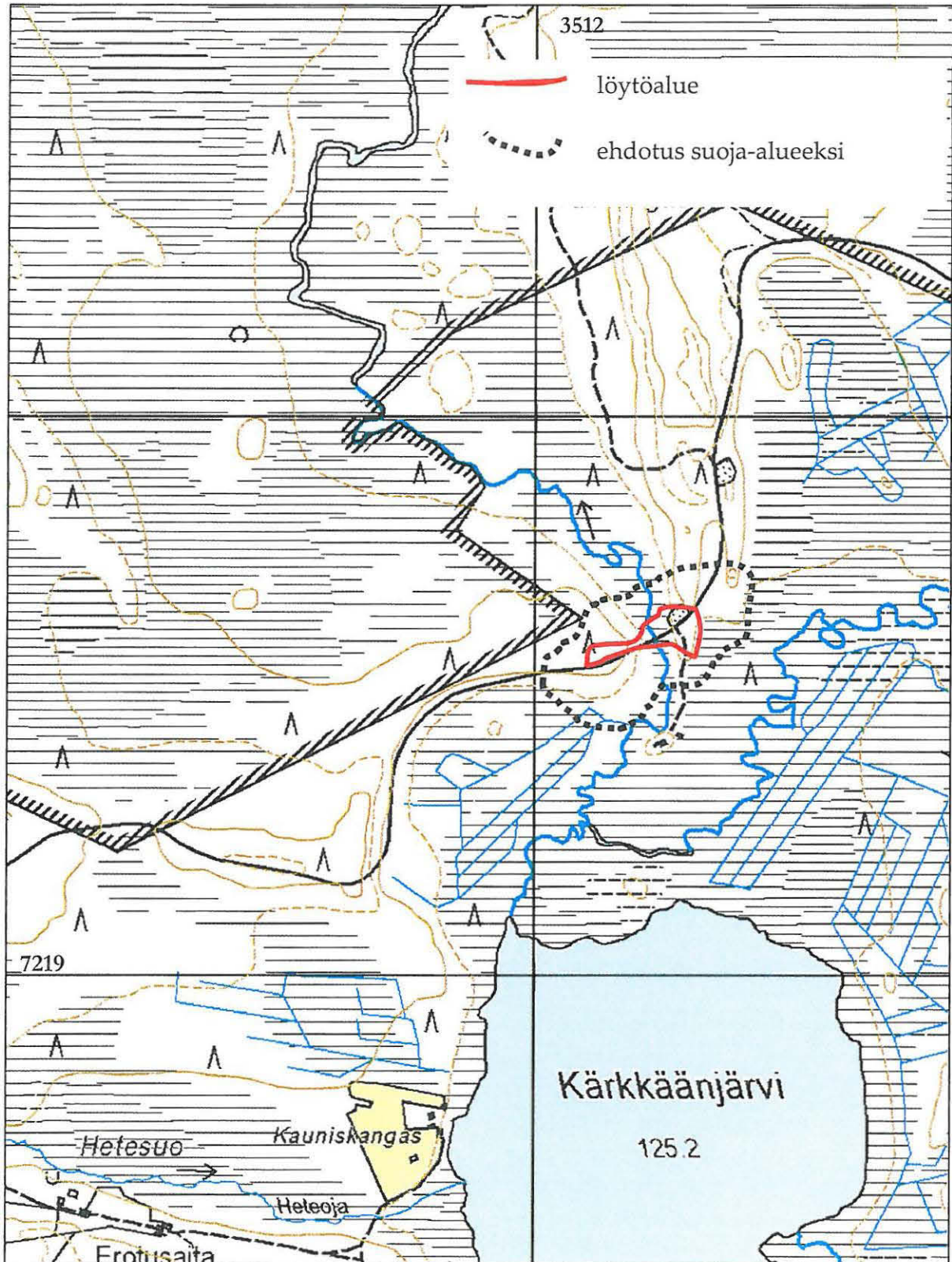
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	6
Kuvat:	5-7

KOHTEEN KUVAUS

Iso Palovaaralle johtavan tien leikkauksissa sekä tien viereisessä sorakuopassa on näkyvissä runsaasti kvartsikaapimia, -iskoksia ja palaneen luun kappaleita. Paikka sijaitsee Tulikankaan eteläpäässä Iso Palovaaran tien ja Piltuanjoen yhtymäkohdassa. Erityisen paljon löytöjä on Piltuanjoen länsipuolella, tien pohjoislaitteessa, noin 50 metriä Piltuanjoesta. Tien itäpuolisen sorakuopan reunoilta löytyi kymmenisen kvarsti-iskosta ja/tai -kaavinta. Tien eteläpuolelta, Piltuanjoen itäpuolella kulkevalta polulta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia. Löytöpaikalla ja sen läheisyydessä ei ole näkyvissä mitään rakenteita eikä maaperän värjäytymiä. Asuinpaikan laajuuden selvittämiseksi tarvittaisiin koekaivaus. Olen rajannut potentiaalisen asuinpaikka-alueen alueen topografian ja löytöjen perusteella.

Piltuanjoki kulkee löytöpaikkoja alempana ja aivan joen vieressä on kosteaa, tulvaherkkää aluetta. Löydöt sijaitsevat Piltuanjoen muutaman metrin korkuisella törmällä. Löytöpaikan ympäristö on suurimmaksi osaksi kuivahkoa mäntykangasta, mutta Piltuanjoen varressa on tuoreen kankaan kuusikkoa. Maaperä on hiekkamoreenia.

KARTTA 6

3. UTAJÄRVI, PILTUANJOKI

Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000

© metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 5. Runsain löytöalue Piltuanjoen länsipuolella. Tien leikkauksesta löytyi paljon palanutta luuta sekä kvartsi-iskoksia ja -kaapimia.

Kuva 6. Sorakuoppa Piltuanjoen itäpuolella. Kvartsia löytyi etenkin kuvan keskellä näkyvästä kuopan reunasta.

Kuva 7. Kvartsia ja palanutta luuta Piltuanjoen länsipuolella tien leikkauksessa.

4. Hetesuo on eteläpuoli, 1000 00 9423**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:		Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:		Asuinpainanne, kuoppajäänös ja kvartsilöytöpaikka
Ajoitus:		Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		1
Peruskartta:		3442 06
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Asuinpainanne	x = 7218682 y = 3510995
	2 Kuoppajäänös	x = 7218620 y = 3511065
	Löytöjen länsiraja	x = 7218741 y = 3510960
	Löytöjen itäraja	x = 7218620 y = 3511040 z = noin 130 m mpy
Koordinaattiselite:		Kiinteiden jäännösten kohdalta sekä löytöalueen äärirajat
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Noin hehtaari
Ehdotus suoja-alueeksi:		Merkitty karttaan 7
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 17 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	7
Kuvat:	8-9

KOHTTEEN KUVAUS

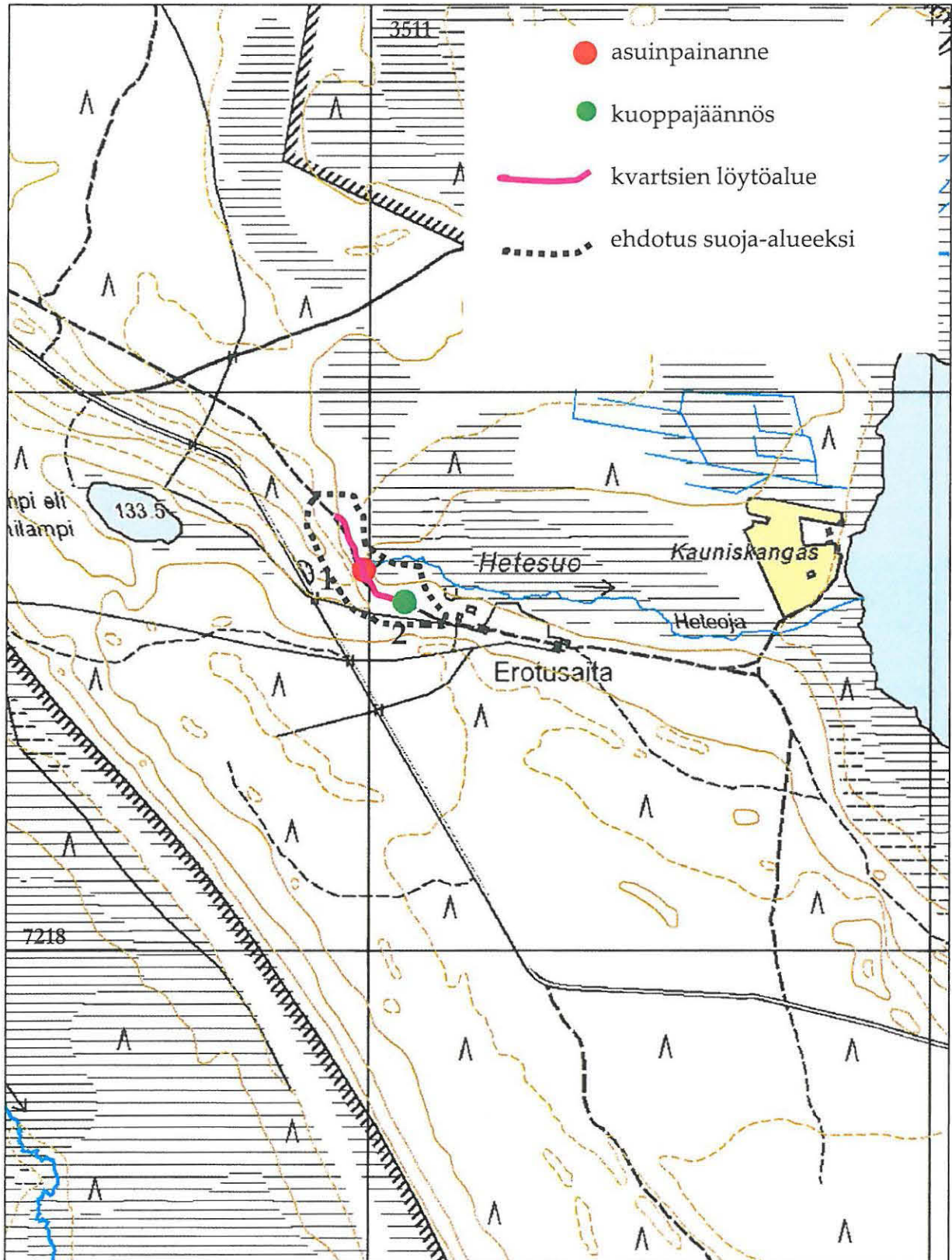
Kärkkäänjärven länsipuolisen Hetesuo on eteläpuolelta löytyi yksi asuinpainanne, yksi pienempi kuoppajäänös sekä runsaasti kvartsi-iskoksia ja -kaapimia. Löytöpaikka on lähellä poroerotusaitaa ja porokämppeä. Hetesuo on lounaisosassa on kaksi avolähdettä, joista läntisemmän vieressä asuinpainanne sijaitsee. Painanteesta lähteelle on matkaa vain seitsemisen metriä. Painanne on pyöreä, halkaisijaltaan noin viisi metriä ja syvyydeltään noin 30 cm. Se erottuu selvästi ympäröivästä maastosta. Aivan painanteen eteläpuolella kulkee kämpälle johtava metsäautotie. Tielle ei ole tuotu maata muualta, vaan tie on syntynyt kulutusherkkään maastoon autolla ajamisen tuloksena. Tieltä löytyi painanteen kohdalta ja siitä noin 100 metriä luoteeseen ja noin 50 metriä itään runsaasti kvartsi-iskoksia ja -kaapimia. Tiessä erottuu asuinpainanteen luoteispuolella noin kahdenkymmenen metrin päässä matala pyöreähkö painauma, ja onkin mahdollista että tie on tuhonnut alueella olleen toisen asuinpainanteen.

Asuinpainanteesta noin 100 metriä itään kohti porokämppeä on pienempi kuoppajäänös. Se on halkaisijaltaan noin kaksi metriä ja syvyydeltään noin 25 cm. Se sijaitsee kämpälle johtavan tien

pohjoispuolella. Sekä asuinpainanteeseen että pienempään kuoppajäänökseen tehtiin pieni koepisto ja molemmissa oli paksu huuhtoutumiskerros. Kummastakaan koepistosta ei paljastunut löytöjä eikä maaperän värjäytymiä. Asuinpaikan laajuuden selvittämiseksi tarvittaisiin koekuopitus. Asuinpaikan suoja-alue on määritetty tiellä näkyvien löytöjen levinneisyyden ja alueen topografian perusteella.

Alueen ympäristö on kuivaa mäntykangasta ja maaperä on hiekkaa. Alue on hyvin kulumisherkkää ja asuinpainanne on vaarassa tuhoutua vieressä kulkevan tien takia. Asuinpainanne tulisi tutkia mahdollisimman pian.

Poromies Antti Varpu löysi muutama vuosi sitten asuinpainanteesta noin 100 metriä länteen sijaitsevasta hiekkakuopasta mielestään jonkinlaista esinettä muistuttavan kiven. Hän antoi kiven Jukka Daavittilalle, joka toimitti sen Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseoon. Siellä oli kuitenkin Daavittilan mukaan sanottu kiven olleen pelkkä luonnonkivi.

KARTTA 7

4. UTAJÄRVI, HETESUON ETELÄPUOLI

Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 8. Asuinpainanne idästä kuvattuna.

Kuva 9. Kuoppajäännös koillisesta kuvattuna.

5. Iso Palovaaran lounaisosa

7, 1000 00 9426

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Asuinpaikka?
Tyyppin tarkenne:	Asuinpainanne?
Ajoitus:	Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 06 KALHAMAJÄRVI
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7219572
	y = 3512981
	z = noin 132 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	20 metriä painanteesta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 19 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

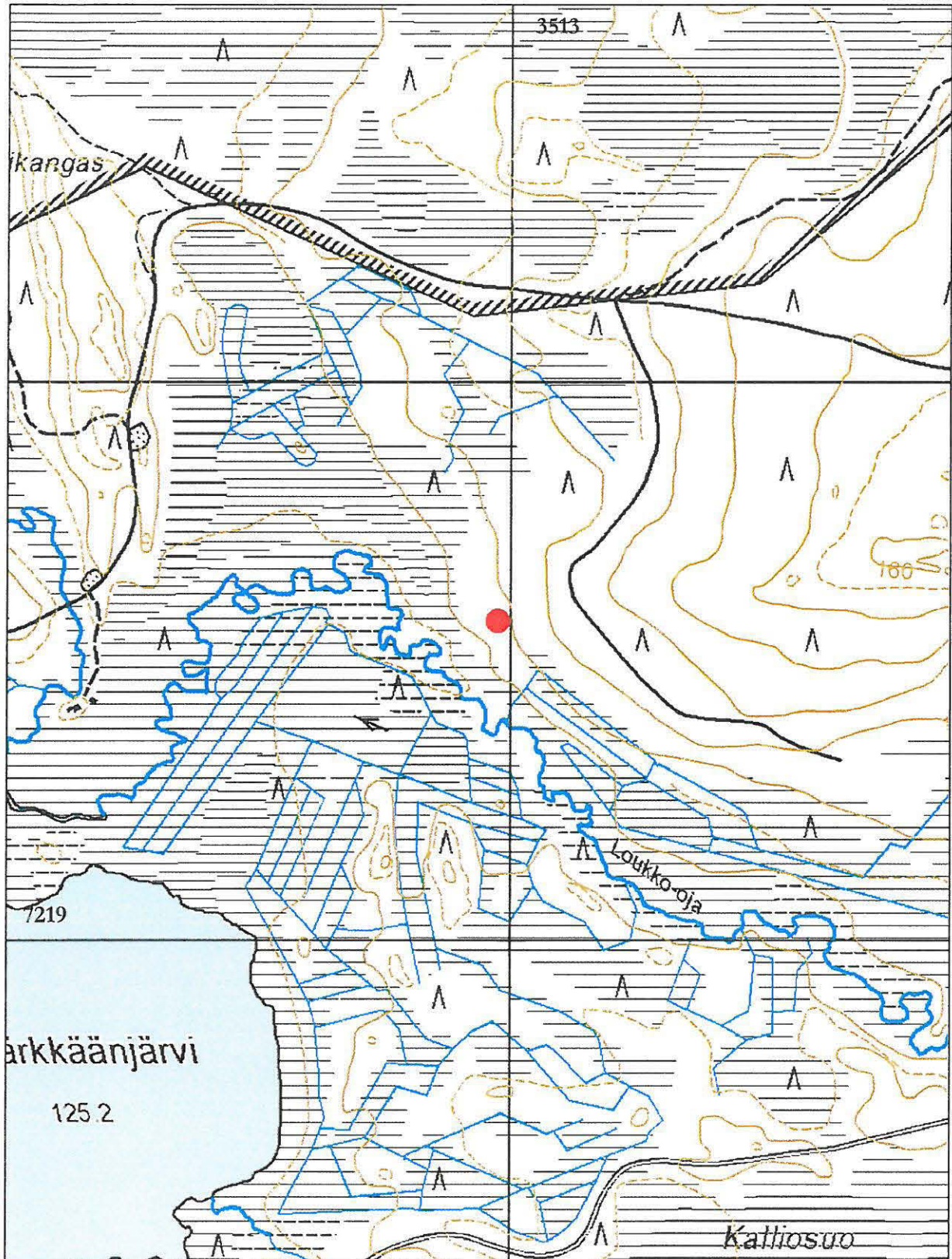
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	8
Kuvat:	10

KOHTEEN KUVAUS

Aivan Iso Palovaaran lounaiskärjestä löytyi matala painanne. Painanteen halkaisija on noin 3.5 metriä ja syvyys 35 cm. Painanteeseen tehdystä koepistosta paljastui paksu huuhtoutumiskerros, mutta ei mitään löytöjä eikä maaperän värjäytymiä. Painanne muistuttaa pientä asuinpainannetta, mutta ei ole aivan niin selkeä kuin inventointialueelta löytyneet muut asuinpainanteet (esim. Hetesuo on eteläpuoli). Alueella on melko paksu sammalkerros ja siksi painanne ei erotu kovin selvästi. Painanteen lähiympäristöön tehtiin muutama koepisto, mutta niistä ei tullut löytöjä. Asuinpaikan laajuuden selvittämiseksi tarvittaisiin koekuopitus.

Ympäristö on tuoretta kuusikkokangasta ja maaperä on hiekkaa.

KARTTA 8

5. UTAJÄRVI, ISO PALOVAARAN LOUNAISOSA

Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 10. Painanne kaakosta päin kuvattuna. Painanteen halki on vedetty mitta.

6. Iso Olvasjärven lounaispuoli 1 1, 1000 00 9428

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:		Kivirakenne
Tyyppin tarkenne:		Rakkakuoppa
Ajoitus:		Esihistoriallinen? ajoittamaton
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		2
Peruskartta:		3531 01 <i>AVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Läntinen kuoppa	x = 7220801 y = 3500337
	2 Itäinen kuoppa	x = 7220799 y = 3500342
		z = noin 145 m mpy
Koordinaattiselite:		Kuoppien kohdalta
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		Rakan ympäriltä 20 metriä joka suuntaan
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 14 km pohjoiseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

INVENTOINTI 2004

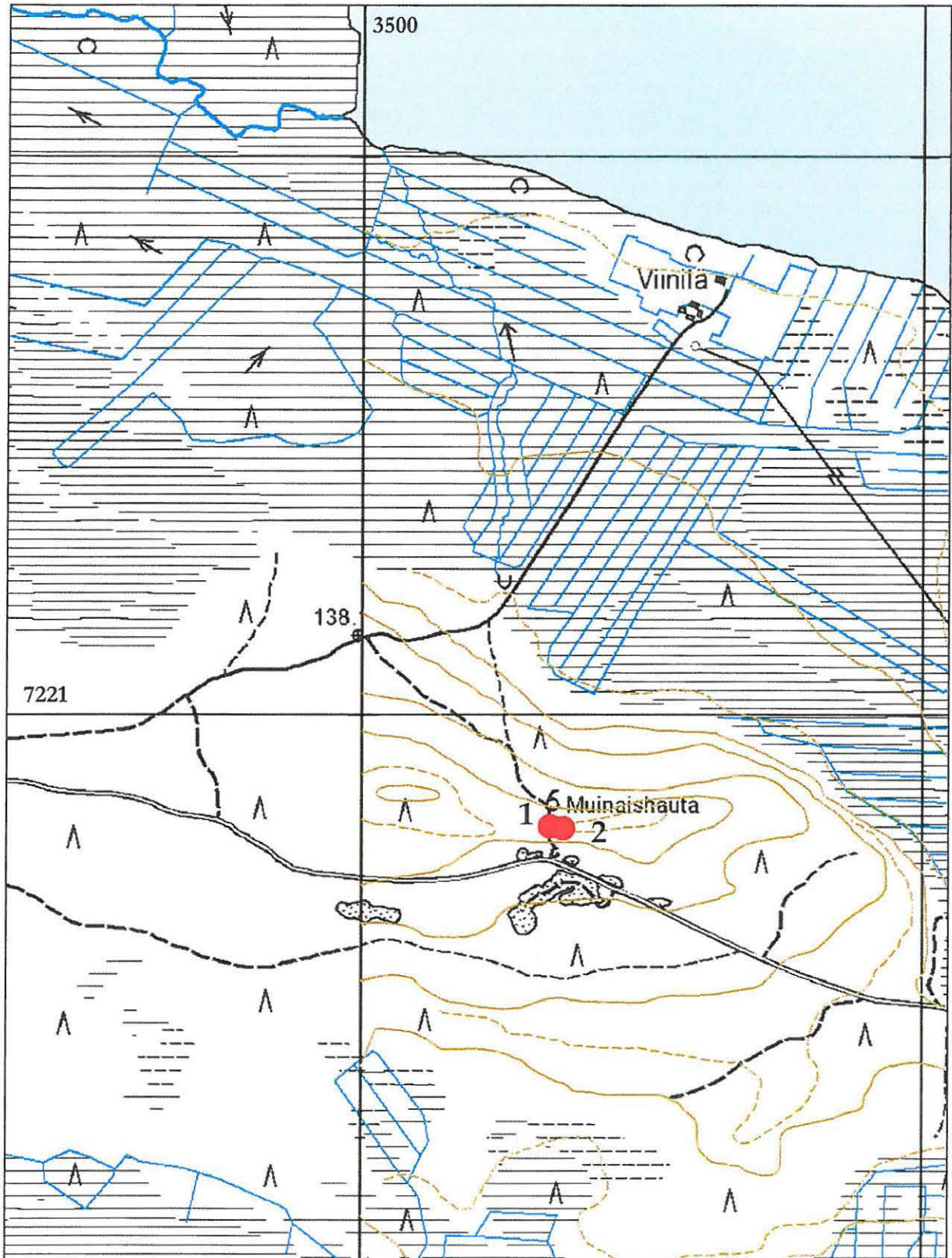
Karttaotteet:	9
Kuvat:	11-12

KOHTEEN KUVAUS

Rakkakuopat sijaitsevat Iso Olvasjärvestä noin kilometrin lounaaseen sijaitsevalla itä-länsisuuntaisella harjulla, Viinivaarantien pohjoispuolella, tiestä noin 50 metrin päässä. Kuopat ovat harjun korkeimmalla kohdalla sijaitsevassa noin 20 metrin pituisessa ja 3-6 metrin levyisessä kivirakassa. Kuoppien väli on noin kaksi metriä. Läntisempi (1) kuopista on halkaisijaltaan 4.5 metriä ja syvyydeltään 1.1 metriä. Itäisempi (2) on halkaisijaltaan 3 metriä ja syvyydeltään 70 cm. Kuopat erottuvat maastosta hyvin selkeästi. Rakan yli on ajettu metsätyökoneella aivan kuoppien länsipuolelta, mutta se ei ole onneksi vahingoittanut kuoppia. Kuoppien ympäristöstä ei löytynyt muita rakenteita eikä löytöjä.

Alueen ympäristö on kuivahkoa mäntykangasta ja maaperä on rakkaa lukuun ottamatta hiekkaa. Harjun korkeimman kohdan molemmin puolin on hienoja rantaterasseja.

Peruskartassa on kohteen kohdalla merkintä 'muinaishauta', mutta kohdetta ei löytynyt Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä.

KARTTA 9

6. UTAJÄRVI, ISO OLVASJÄRVEN LOUNAISSPUOLI 1

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 11. Rakka lännestä päin kuvattuna. Kuopat ovat kuvan yläosassa näkyvän pienen kaatuneen puunrungon takana.

Kuva 12. Rakkakuopat lännestä päin kuvattuna.

II.1.2 Irtolöytöpaikat

7. Kirkaslamm^{pi}en länsiranta

7, 1000 00 9435

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Löytöpaikka
Tyyppin tarkenne:	Irtolöytöpaikka
Ajoitus:	Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	-
Peruskartta:	3531 01 <i>OLVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7220003 y = 3506404 z = noin 143 m mpy
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin aari
Ehdotus suoja-alueeksi:	Merkitty karttaan 10
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 15 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	

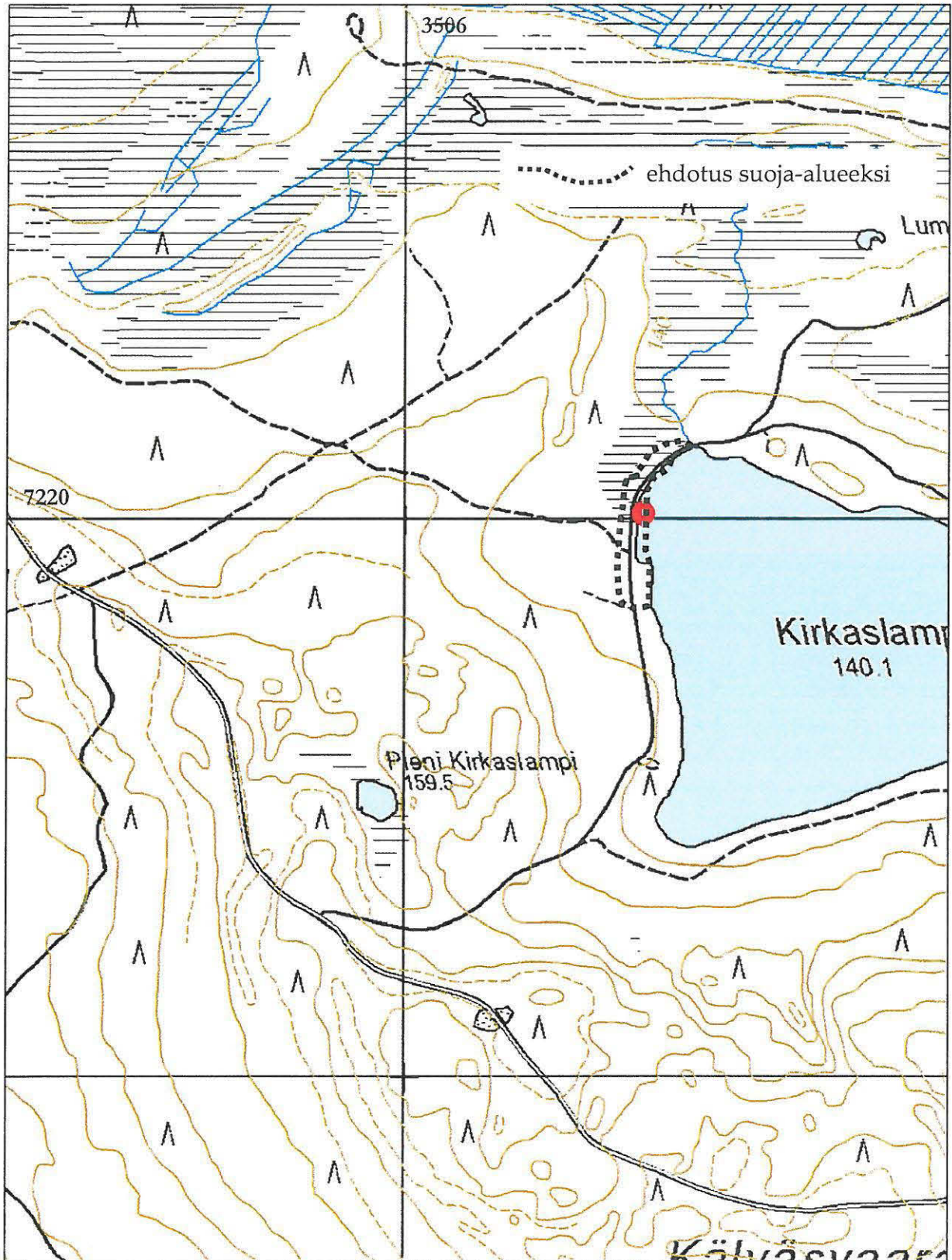
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	10
Kuvat:	13

KOHTEEN KUVAUS

Kirkaslamm^{pi}en luoteisrannan pohjukasta löytyi kaksi kvartsikaavinta. Kaapimet olivat noin kymmenen sentin syvyisessä vedessä. Löytöpaikan lähistöltä ei löytynyt mitään muuta esihistorialliseen toimintaan liittyvää. Aivan kaavinten löytöpaikan vierestä kulkee tie, jonka rakentaminen on saattanut tuhota alueella mahdollisesti olleet kivikautisen asutuksen merkit. Kirkaslamm^{pi}en rannat ovat lammen pohjoisosaa lukuun ottamatta matalia ja hiekkaisia. Koko lammen ympäristö vaikuttaa tyyppilliseltä kivikautisen asuinpaikan maisemalta, mutta rannoilta ei löytynyt kaapimia lukuun ottamatta muita löytöjä.

Löytöpaikan kohdalla on kapea hiekkainen kannas, jonka länsipuolella on suo ja itäpuolella lampi. Ympäristö on kuivaa mäntykangasta ja maaperä on hiekkää.

KARTTA 10

7. UTAJÄRVI, KIRKASLAMMEN LÄNSIRANTA

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 13. Kvartsikaavinten löytöpaikka Kirkaslammen rannalla etelästä päin kuvattuna.

8. Leväsuon eteläpuoli, 1666 009437**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Löytöpaikka
Tyyppin tarkenne:	Irtolöytöpaikka
Ajoitus:	Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	III
Lukumäärä:	-
Peruskartta:	3442 03
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7213468 y = 3507403 z = noin 135 m mpy
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin aari
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei suoja-aluetta
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 11 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

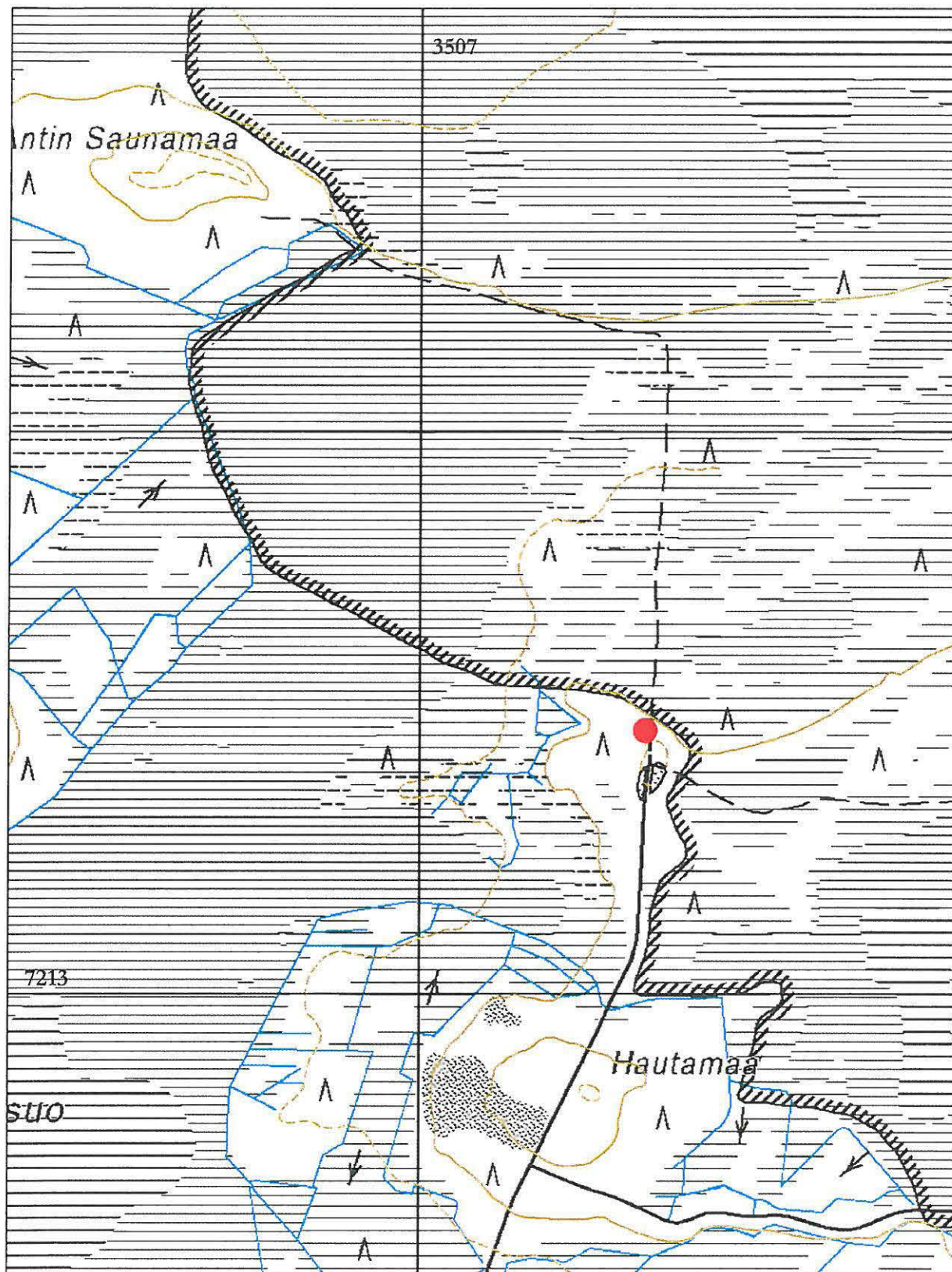
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	11
Kuvat:	14

KOHTEEN KUVAUS

Löytöpaikka sijaitsee Leväsuon soidensuojelualueen eteläpuolella aivan suojelualueen rajan ulkopuolella. Alueelle etelästä Makkarasuolta tulevan metsäautotien päästä lähtee polku kohti suojelu- aluetta. Polun päästä aivan suon ja hiekkakankaan rajalta löytyi kaksi kvartsikaavinta. Metsät polun molemmilta puolen on aurattu 1970-luvulla ja alueella kasvaa noin 30-vuotias tiheä männikkö. Auruus on tuhonnut alueella mahdollisesti olleet muut esihistoriallisen asutuksen merkit.

Ympäristö on kuivahkoa mäntykangasta ja alueen maaperä on hiekkaa.

KARTTA 11

8. UTAJÄRVI, LEVÄSUON ETELÄPUOLI

Ote maastokartasta 3442 03, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/2006

Kuva 14. Kvartsiakaavinten löytöpaikka.

9. Iso Palovaaran etelärinne Z, 1000 00 9438**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Löytöpaikka
Tyyppin tarkenne:	Irtolöytöpaikka
Ajoitus:	Kivikautinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	III
Lukumäärä:	-
Peruskartta:	3442 06 KALHAMIA JÄRVI
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7219433
	y = 3513633
	z = noin 150 m mpy
Koordinaattiselite:	Löytöpaikan kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin aari
Ehdotus suoja-alueeksi:	-
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 19 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

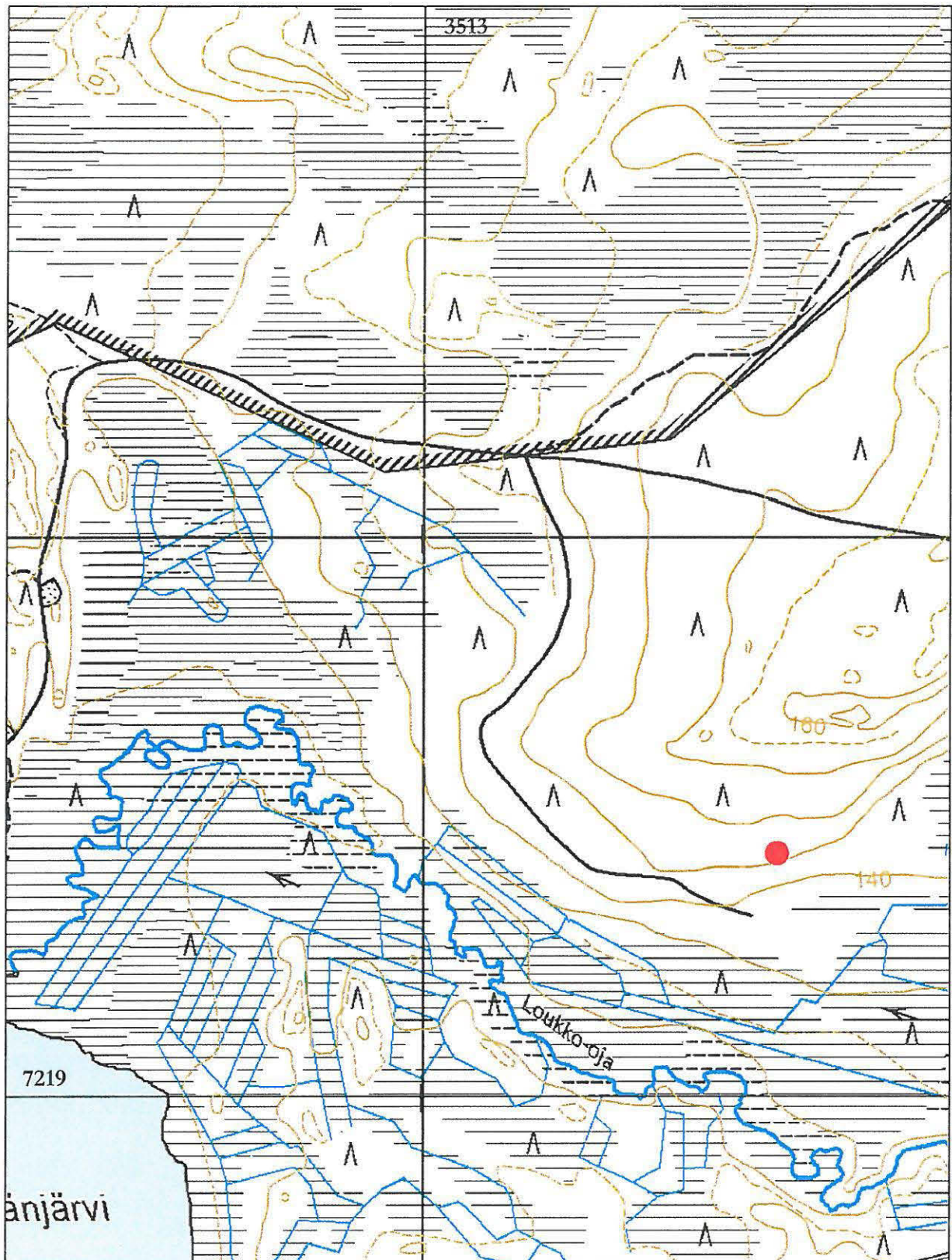
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	12
Kuvat:	15

KOHTEEN KUVAUS

Iso Palovaaran etelärinteeltä löytyi metsänäestysurasta kaksi kvartsikaavinta ja muutama kvartsi-iskos. Kaapimet löytyivät vain parin metrin päästä toisistaan. Lähialueilta ei löytynyt mitään kivi-kautiseen asuinpaikkaan viittaavaa – ei muita löytöjä, rakenteita tai maaperän värjäytymiä. Jos alueella on joskus jotain ollut, niin metsän äestys on tuhonnut kaiken tehokkaasti.

Ympäristö on mäntytaimikkoa ja maaperä on hiekkamoreenia.

KARTTA 12

9. UTAJÄRVI, ISO PALOVAARAN ETELÄRINNE

Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 15. Iso Palovaaran etelärinteeltä löytyneiden kvartsi- ja -iskosten löytöalueen ympäristöä.

II.2 HISTORIALLISEN AJAN KOHTEET

Utajärvi

10. Kälväsvaaran keskiosa 2, 1000 00 8762

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Työpaikat
Tyyppin tarkenne:	Pyyntikuoppa?
Ajoitus:	Historiallinen?
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	6
Peruskartta:	3442 03 MARTTISJÄRVI
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7218544
	y = 3506872
	z = noin 160 m mpy
Koordinaattiselite:	Alueen keskikohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin neljä aaria
Ehdotus suoja-alueeksi:	20 metriä kuoppa-alueesta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 14 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualua:	-

INVENTOINTI 2004

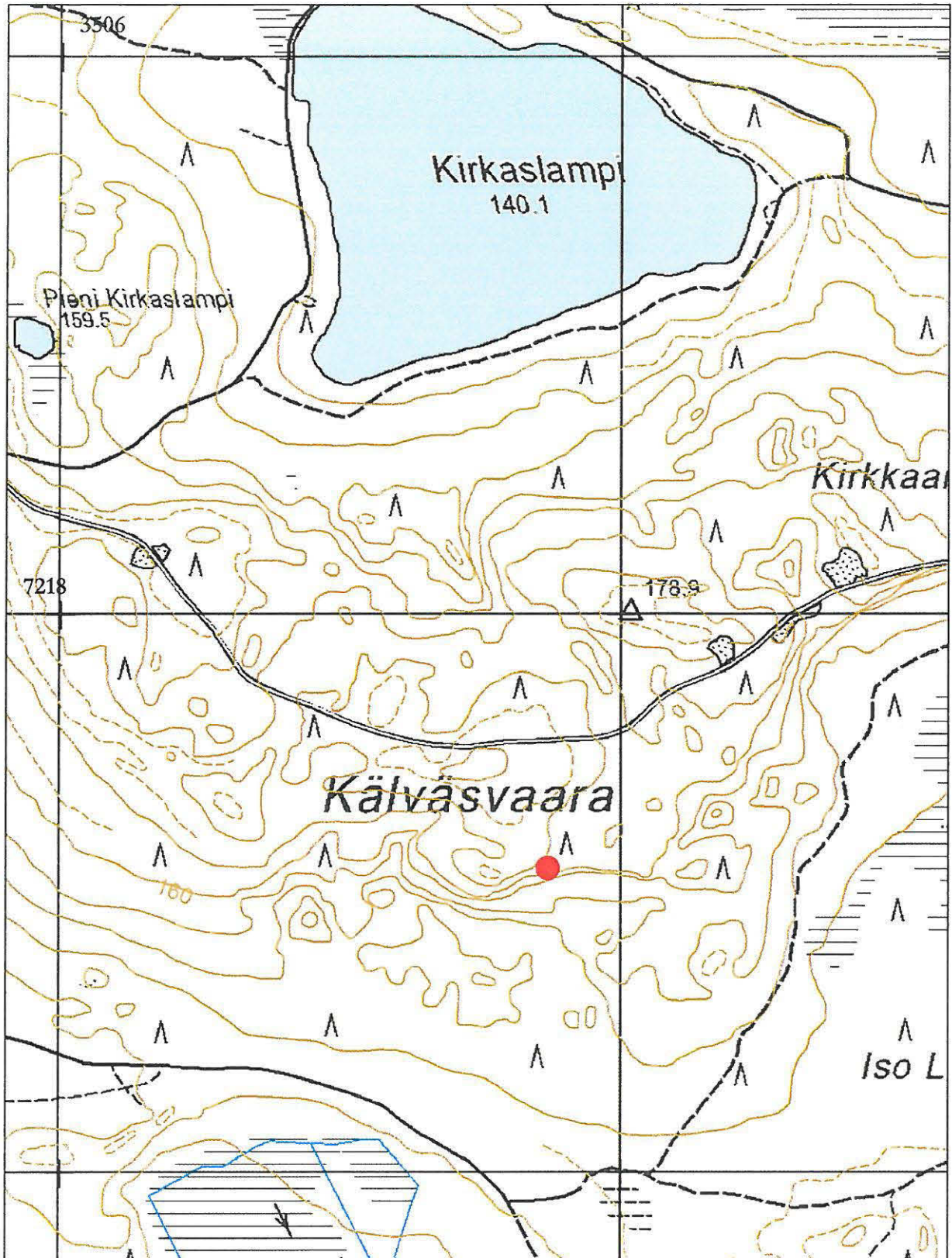
Karttaotteet:	13
Kuvat:	16

KOHTEEN KUVAUS

Kälväsvaaran keskiosasta, Kirkaslammesta noin 800 metriä suoraan etelään löytyi kuusi kuoppaa aivan lähekkäin. Kaikki kuopat ovat hyvin samankaltaisia. Niiden halkaisija on noin kaksi metriä ja syvyys 50-70 cm. Kaikki kuopat sijaitsevat noin 20 x 20 metrin alalla ja vain muutaman metrin päässä toisistaan. Heti kuoppien eteläpuolella maa laskeutuu hyvin jyrkästi etelään. Kuopat muistuttavat pyyntikuoppia. Kolmeen kuopista tehtiin koepisto ja niissä ei näkynyt huuhtoutumiskerrosta.

Tieto kohteesta saatiin sekä Hannu ja Markku Kivelältä että Antti Varvulta. Poromies Varvun mukaan kuopat sijaitsevat porojen yhä käyttämällä reitillä. Porot oleskelevat alueella erityisesti syksyllä rykimäajan tienoilla.

Ympäristö on kuivahkoa mäntykangasta ja maaperä on hiekkaa.

KARTTA 13

10. UTAJÄRVI, KÄLVÄSVAARAN KESKIOSA

Ote maastokartasta 3442 03, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 16. Pyynti?kuoppien ympäristöä.

11. Piltuanjoen varsi 1 PILTUANJOEN VARSINEN 7, 1000 00 0763**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:		Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:		Piilopirtti
Ajoitus:		Historiallinen, isovihan aikainen?
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		2
Peruskartta:		3531 04
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Eteläisempi piilopirtti	x = 7220742 y = 3511964
	2 Pohjoisempi piilopirtti	x = 7220770 y = 3511967 z = noin 125 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteiden kohdalta
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		20 metriä pirteistä joka suuntaan
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 19 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Olvassuon luonnonpuisto

INVENTOINTI 2006

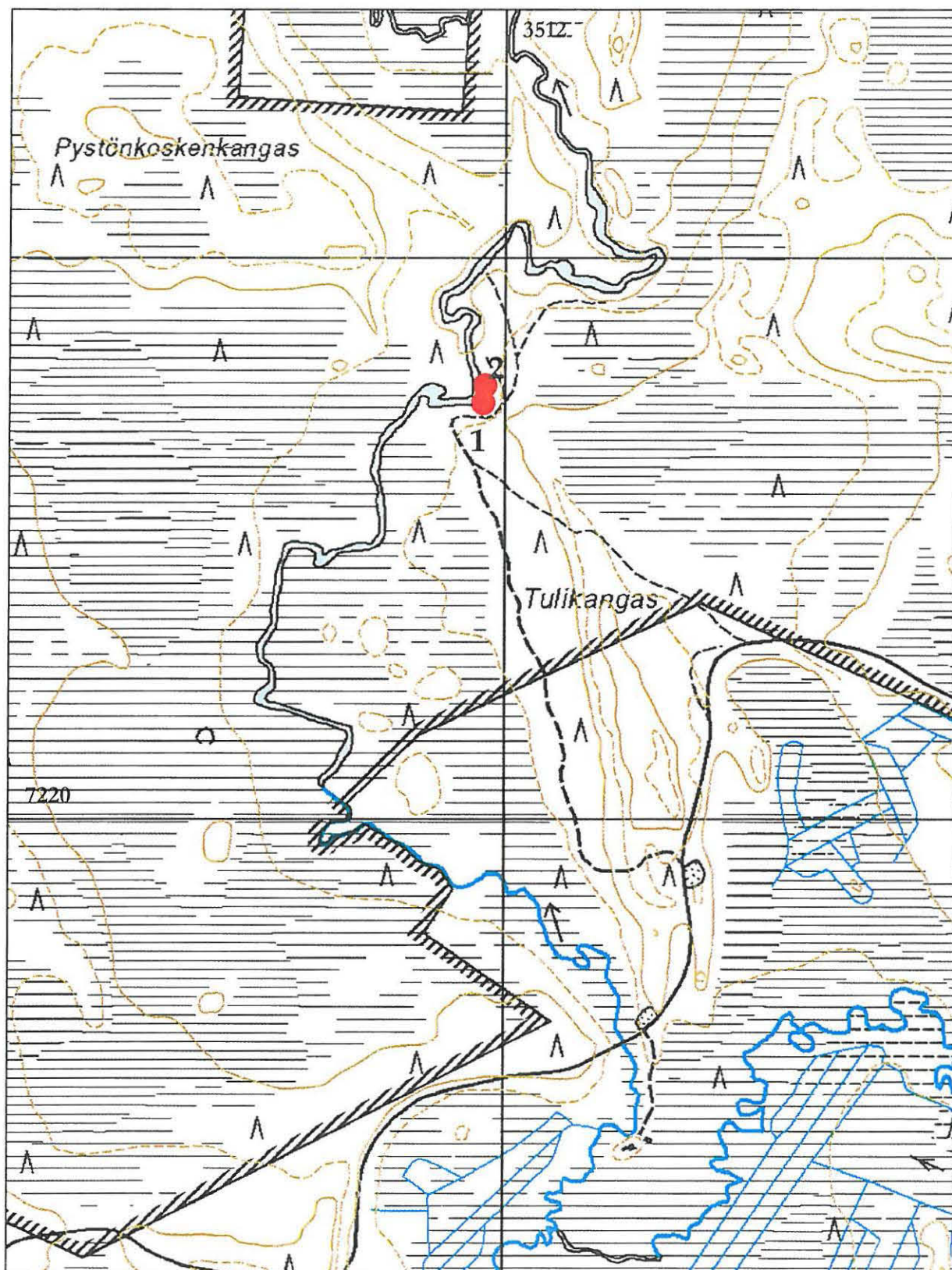
Karttaotteet:	14
Kuvat:	17-18

KOHTEEN KUVAUS

Piltuanjoen itätörmällä, Tulikankaan pohjoispäässä on vierekkäin kaksi hienoa, osittain maahan kaivetun piilopirtin jäännöstä. Ne sijaitsevat vain noin neljän metrin päässä toisistaan. Molemmat ovat muodoltaan suorakaiteisia ja niissä on selkeät, korkeat ja paksut seinävallit. Seinävallit ovat varpujen ja sammaleen peitossa. Kummassakaan pirtissä ei ole jäljellä merkkiäkään kattorakenteista. Molemmissa on oviaukko länteen kohti Piltuanjokea ja kivistä koottu piisi lounaisnurkassa oviaukon vieressä. Eteläisempi pirteistä on kooltaan noin 12 x 13 metriä ja sisäosastaan noin 6 x 6 metriä. Sen pohjoisseinässä on matala painauma, ikään kuin ikkuna-aukon paikka. Pohjoisempi pirtti on kooltaan noin 8 x 8 metriä ja sisäosastaan noin 4 x 4 metriä. Molempien seinävallit ovat sisäosastaan noin 1.3 metriä korkeat.

Poromies Antti Varvun sekä Markku ja Hannu Kivelän mukaan perimätieto kertoo, että piilopirtit olisivat isovihan aikaisia.

Piilopirttien ympäristö on tuoretta kuusikkokangasta ja alueen maaperä on hiekkaa. Piilopirttien sisällä ja valleilla kasvaa jonkin verran puita. Puut olisi hyvä poistaa, etteivät niiden juuret vahingoittaisi pirttien jäänteitä. Puut voivat myös kaatua tuulella ja repiä pirttejä hajalle.

KARTTA 14

11. UTAJÄRVI, PILTUANJOEN VARSI 1

Ote maastokartasta 3531 04, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 17. Pohjoisempi piilopirtti.

Kuva 18. Eteläisempi piilopirtti.

12. Piltuanjoen varsit ^{K1} ,1600 00 8764 mahdollisj

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:		Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:		Kämpän jäännökset, kiukaan jäännökset
Ajoitus:		Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		III
Lukumäärä:		1
Peruskartta:		3531 04
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Kämpän jäännökset	x = 7220654 y = 3511910
	2 Kiukaan jäännökset	x = 7220691 y = 3511879 z = noin 125 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteiden kohdalta
Maastomerkinä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		-
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 19 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Olvassuon luonnonpuisto

INVENTOINTI 2004

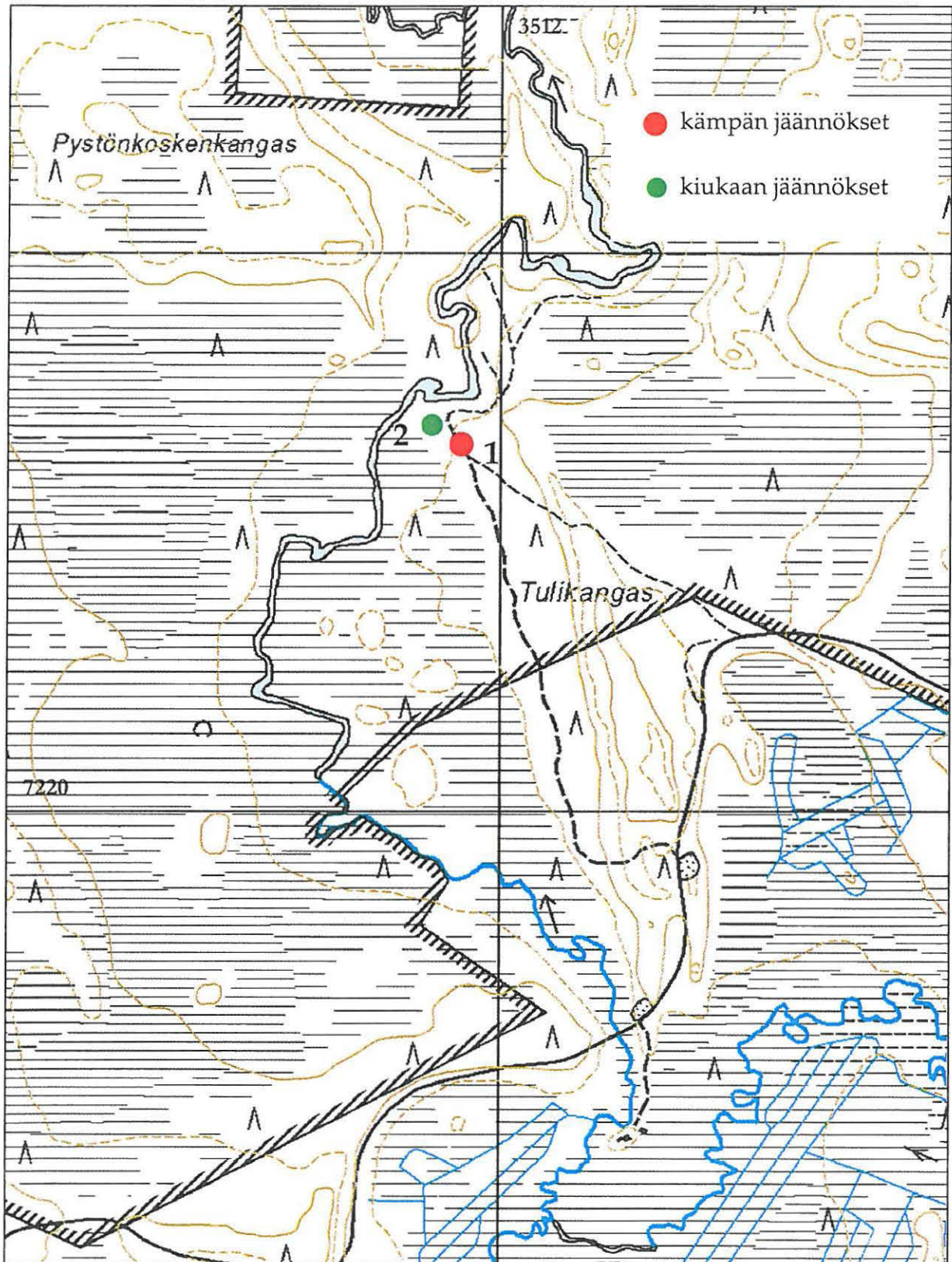
Karttaotteet:	15
Kuvat:	19-20

KOHTEEN KUVAUS

Piltuanjoesta noin 50 metriä itään Tulikankaan pohjoisosassa on savotta / uittokämpän jäännökset. Ne sijaitsevat noin 80 metriä kahdesta piilopirtistä etelään. Kämpästä on näkyvillä enää alimmainen hirsikerta, joka on sekin jo pahasti lahonnut. Keskellä kämpän jäännöksiä on noin 25 cm korkea ja 1.2 x 1 metrin kokoinen kivistä ladottu piisin pohja ja sen vieressä pellin kappaleita mahdollisesti kamiinasta. Kämpän pohja on kooltaan noin 6 x 6 metriä. Vieressä on muutama pienehkö kuoppa. Poromies Antti Varvun mukaan kämpä on ollut jäljellä vielä 1950-luvulla.

Kämpästä kolmisenkymmentä metriä luoteeseen, lähellä Piltuanjokivartta löytyivät kiukaan jäännökset. Kiukas on kooltaan 1.5 x 1.2 metriä ja noin 50 cm korkea kivikasa, jossa kivet ovat suurimmillaan noin 20 cm halkaisijaltaan. Aivan piisin läheisyydessä ei ole havaittavissa mitään muita rakenteita.

Ympäristö on tuoretta mänty/kuusikangasta. Maaperä on hiekkää.

KARTTA 15

12. UTAJÄRVI, PILTUANJOEN VARSII 2

Ote maastokartasta 3531 04, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 19. Kämpän jäännökset Piltuanjoen varressa.

Kuva 20. Kiukaan jäännökset Piltuanjoen varressa.

13. Matkakankaat ,1006 00 8765 mahd. mää.

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:	Kämpän jäännökset
Ajoitus:	Historiallinen / uusi arka
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 03
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7214171 y = 3508818 z = noin 135 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä kämpästä joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 12 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Leväsuon soidensuojelualue

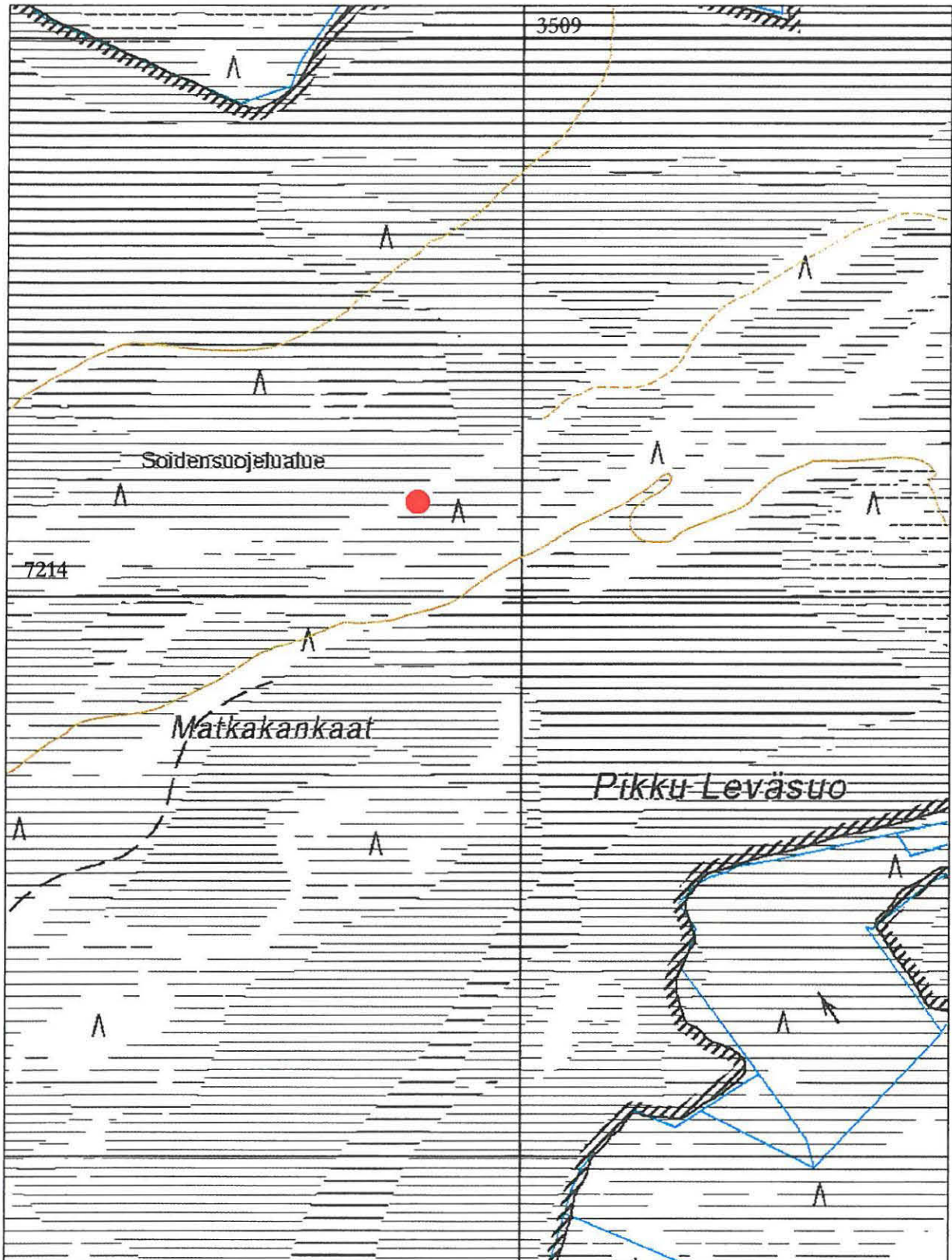
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	16
Kuvat:	21-22

KOHTEEN KUVAUS

Kämpän jäännökset sijaitsevat Leväsuonsärkillä Rahasaaren kaakkoispuolella ns. Leväsuon reitin varressa. Kämpä on rakennettu soiden keskellä kulkevalle hyvin pitkälle ja kapealle hiekkaharjanteelle, luontaisen kulkureitin varrelle. Kämpä on kooltaan noin 3.7 x 3.7 metriä ja korkeudeltaan noin 1.2 metriä. Katto on suurimmaksi osaksi romahtanut, osa lattialaudoista on vielä jäljellä. Oviaukko on kohti luodetta ja oviaukon vieressä on kolme oksista tehtyä koukkua. Kämpän sisällä on hajonneen kamiinan peltejä. Kämpän hirsiin on kaiverrettu runsaasti nimikirjaimia ja päivämääriä.

Kämpän ympäristö on kuivaa mäntykangasta ja hiekkaharjanteen molemmilla puolin on avosuota.

KARTTA 16

13. UTAJÄRVI, MATKAKANKAAT

Ote maastokartasta 3442 03, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 21. Matkakankaiden kämppä lounaasta päin kuvattuna.

Kuva 22. Matkakankaiden kämppä luoteesta päin kuvattuna.

14. Parkkikankaan itäpuoli PARKKIKANGAS, 1000 008766**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:	Kämpän jäännökset
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 06 KALHAMAJÄRVI
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7215718 y = 3511582 z = noin 132 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä kämpästä joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 15 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Leväsuon soidensuojelualue

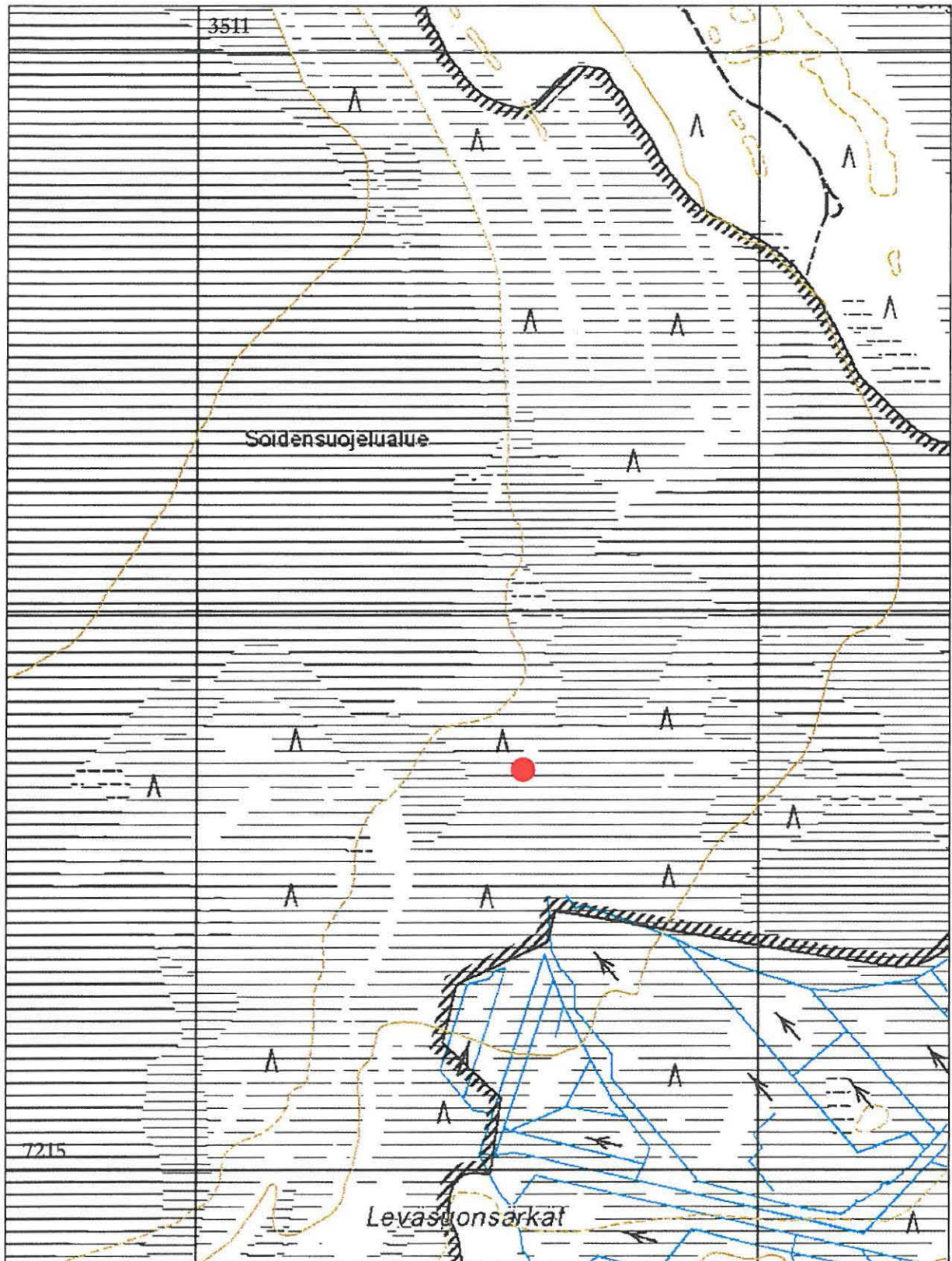
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	17
Kuvat:	23-24

KOHTEEN KUVAUS

Kämpän jäännökset sijaitsevat Leväsuon soidensuojelualueella Parkkikankaasta noin kilometrin länteen. Kämpä on rakennettu hieman soistuneelle kangasmetsäsaarekkeelle. Kämpä on kooltaan noin 3 x 3 metriä ja sen korkeus on noin metrin. Kämpän katto on romahtanut. Hirret ovat pyöreitä ja osa niistä on vielä melko hyvässä kunnossa.

Ympäristö on soistunutta tuoreen kankaan kuusikkoa ja maaperä on moreenia. Kangasmetsäsaarekkeen ympäristössä on laajoja avosoita. Kämpä on rakennettu niin sanotun Leväsuon reitin varrelle.

KARTTA 17

14. UTAJÄRVI, PARKKIKANCAAN ITÄPUOLI

Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 23. Kämpän jäännökset Parkkikankaan itäpuolella. Kuvattu lounaasta päin.

Kuva 24. Kämpän jäännökset Parkkikankaan itäpuolella. Kuvattu kaakosta päin.

15. Kirkaslammien länsipuoli KIRKASLAMPPI 2, 1000 00 8767**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:	Tervahauta
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 03 MÄRTTI SÄRKY
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7219932
	y = 3506226
	z = noin 145 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä tervahaudasta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 14 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

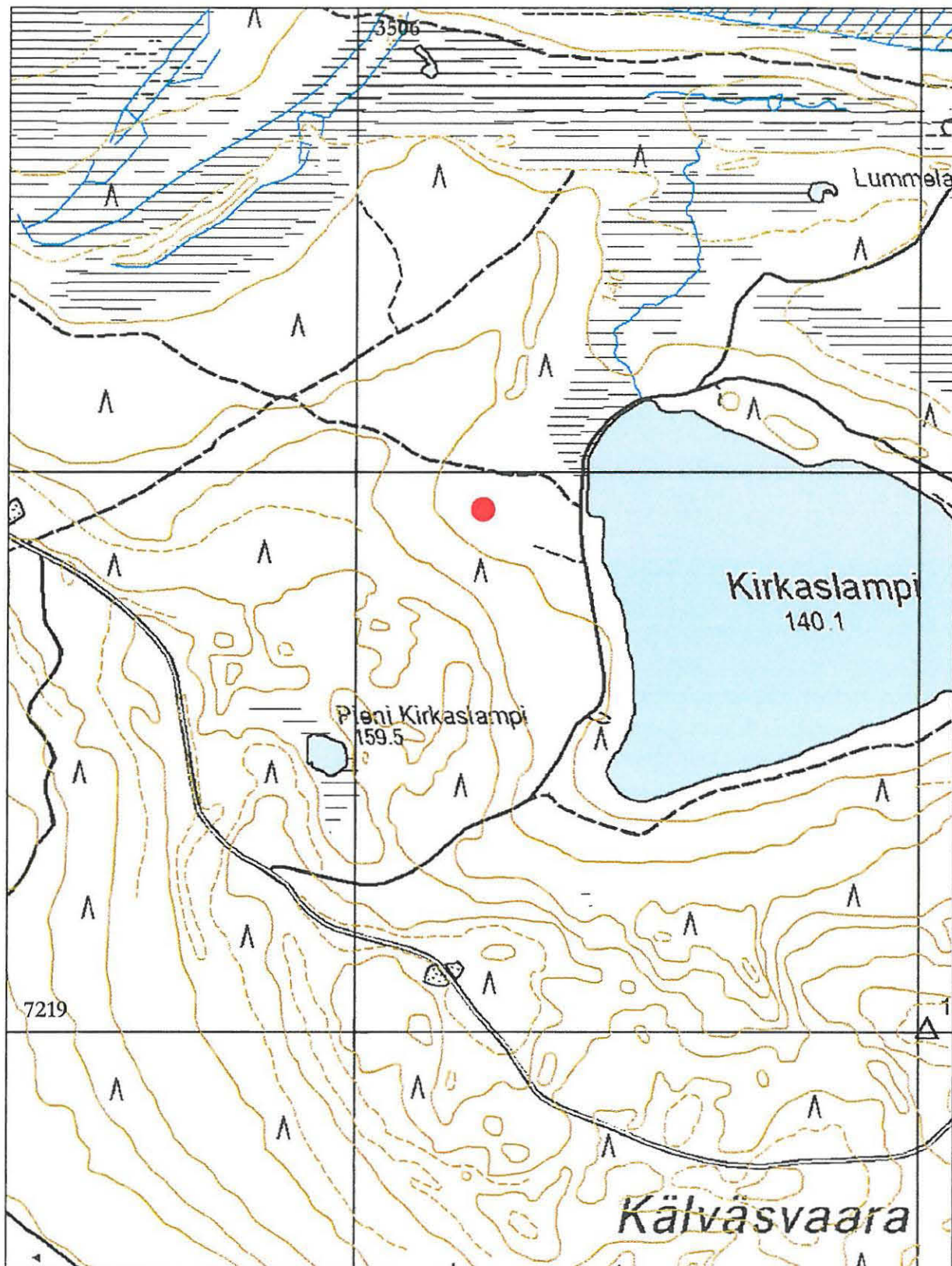
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	18
Kuvat:	25

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Kirkaslammesta noin 200 metriä länteen. Se on halkaisijaltaan noin 15 metriä ja keskiosan syvyys on noin 1.3 metriä. Vallien paksuus on 3-4 metriä. Ränni on kohti itää. Tervahauta erottuu selvästi ympäristöstään. Haudan päällä kasvaa muutamia mäntyjä, jotka voisi poistaa, ettivät ne mahdollisesti kaatuessaan vahingoita tervahautaa.

Ympäristö on kuivaa mäntykangasta ja maaperä on hiekkää.

KARTTA 18

15. UTAJÄRVI, KIRKASLAMMEN LÄNSIPUOLI

Ote maastokartasta 3442 03, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 25. Kirkaslammen länsipuolinen tervahauta pohjoisesta päin kuvattuna.

16. Kirkaslammien eteläpuoli KIRKASLAMPPI 3, 1000 00 8768

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:	Tervahauta
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 03
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7219391 y = 3506545 z = noin 145 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkinä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä tervahaudasta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 14.5 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

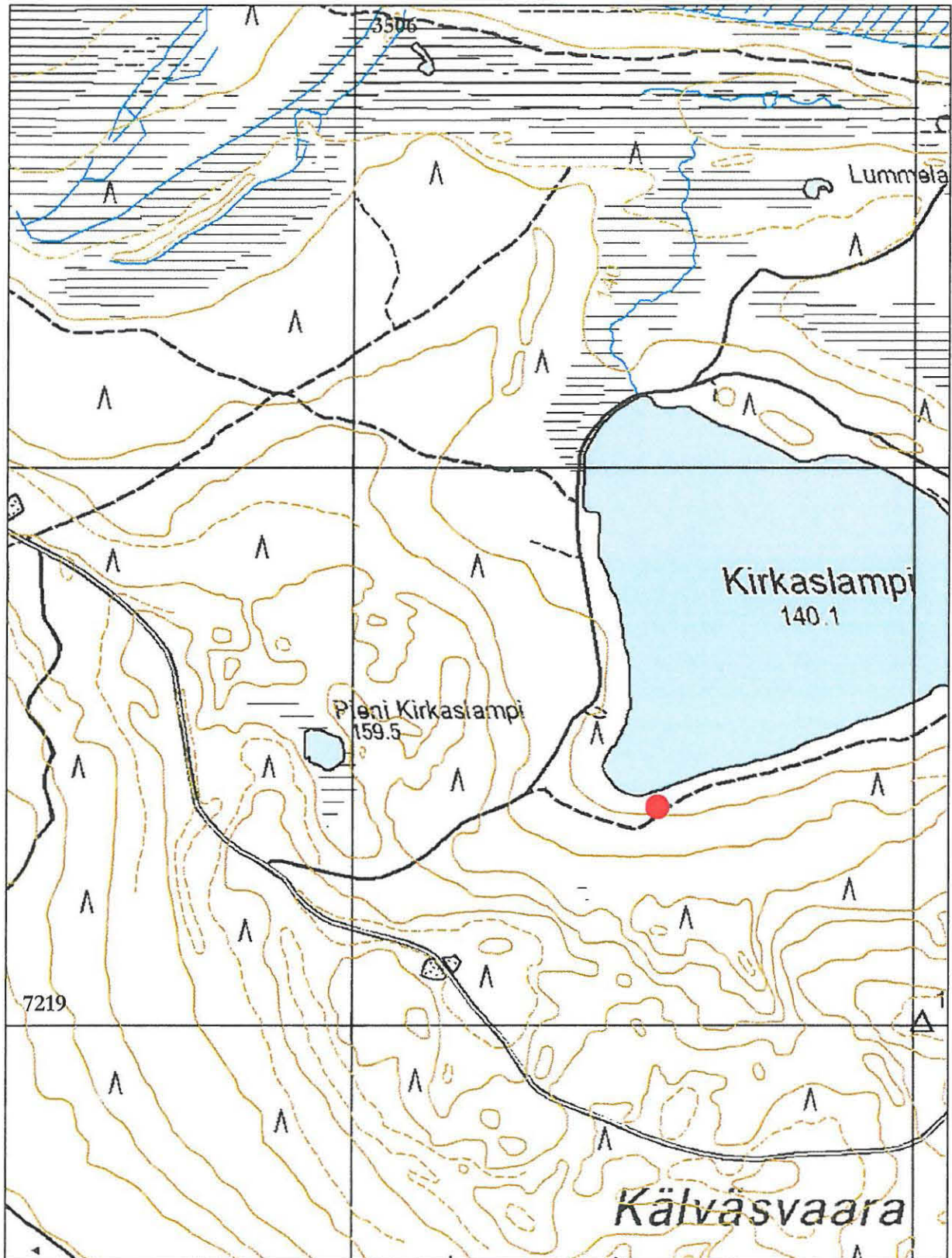
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	19
Kuvat:	26

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Kirkaslammien etelärannalla, lammesta noin 20 metrin päässä. Tervahauta on halkaisijaltaan noin 15 metriä ja keskiosan syvyydeltään noin metrin. Vallit ovat paksuudeltaan noin kolme metriä. Ränni on tehty kohti pohjoista ja järveä

Ympäristö on kuivahkoa mäntykangasta ja maaperä hiekkaa.

KARTTA 19
16. UTAJÄRVI, KIRKASLAMMEN ETELÄPUOLI

Ote maastokartasta 3442 03

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 26. Kirkaslammien eteläpuolinen tervahauta lännestä päin kuvattuna.

17. Olvassuon eteläpuoli 2, 1000 00 9769**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:		Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:		Tervahauta ja hautapirtti
Ajoitus:		Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		1
Peruskartta:		3531 01 <i>OLVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Tervahauta	x = 7220511 y = 3507496
	2 Hautapirtti	x = 7220516 y = 3507529 z = noin 135 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteiden kohdalta
Maastomerkinä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		10 metriä tervahaudasta ja hautapirtistä joka suuntaan
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 16 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

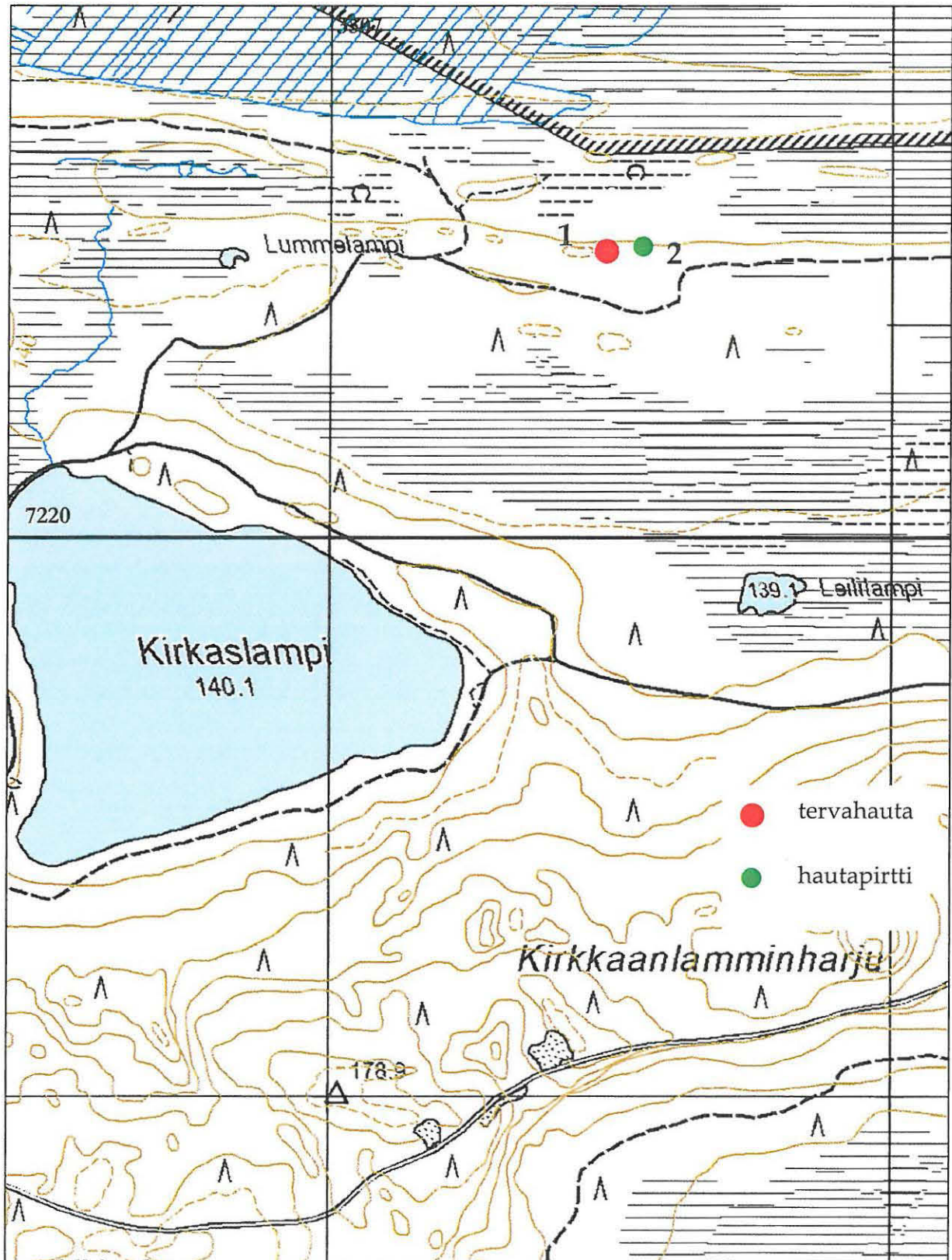
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	20
Kuvat:	27-28

KOHTEEN KUVAUS

Kirkaslammesta noin 500 metriä koilliseen matalalla länsi-itäsuuntaisella hiekkaharjanteella on kolme tervahauta. Tervahauta on halkaisijaltaan noin 16 metriä ja siinä on 3-4 metrin levyiset vallit. Haudan keskiosan syvyys on noin 1.5 metriä. Haudan pohjoisosassa on selvästi näkyvissä ränni. Haudan koillispuolella noin 30 metrin päässä ovat hautapirtin jäännökset. Pirtistä on jäljellä muutama alin hirsikerta sekä kivistä ladottu piisi pirtin kaakkoisnurkassa. Pirtin koko on ollut noin 3.5 x 3.5 metriä.

Tervahaudan ympäristö on kuivahkoa männikkökangasta ja hauta on hyvin selvästi näkyvissä. Aivan haudan vierestä kulkee luontopolku. Tervahaudasta voisi poistaa muutamia puita, jotteivät ne mahdollisesti kaatuessaan vahingoita haudan rakenteita.

KARTTA 20

17. UTAJÄRVI, OLVASSUON ETELÄPUOLI

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 27. Tervahauta Olvassuon eteläpuolella. Kuvattu luoteesta päin.

Kuva 28. Hautapirtti Olvassuon eteläpuolisen tervahaudan vieressä Tervahauta hämöttää kuvassa taustalla.

18. Kiiskikaisto

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:	Tervahauta
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3531 01
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7220818 y = 3504676 z = 135 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä tervahaudasta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 16 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

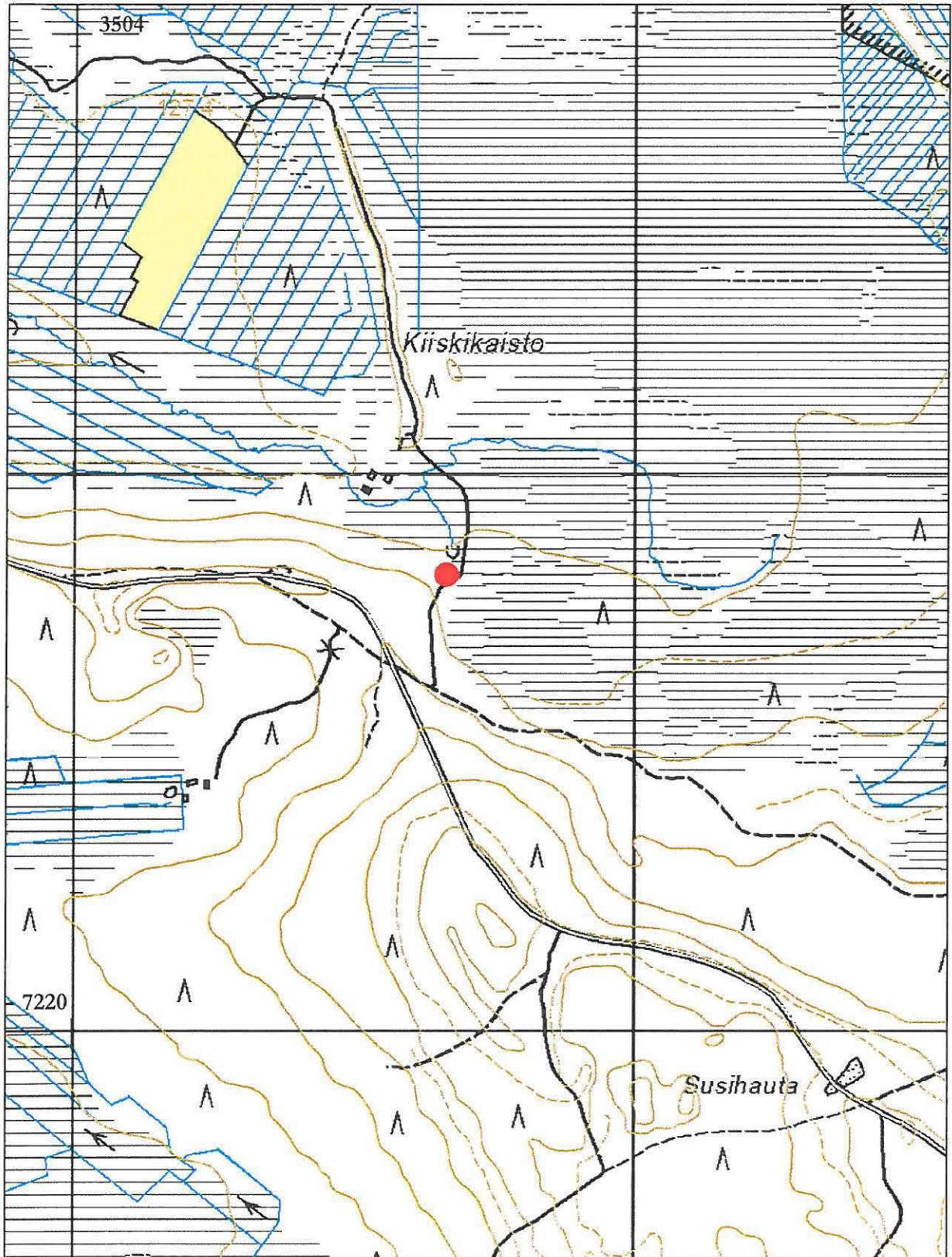
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	21
Kuvat:	29

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Kirkaslammesta noin kaksi kilometriä luoteeseen aivan Tuhlaajapojantien länsipuolella. Tervahaudan pohjoispuolella on suuri Kiiskihete-niminen lähde. Hauta on todella suuri, sen halkaisija on noin 22 metriä ja keskiosan syvyys noin yksi metri. Vallit ovat noin kolme metriä leveät. Ränni on syvä ja se on tehty kohti pohjoista. Tervahautaa on vaikea havaita, koska sen päälle on kasvanut runsaasti etenkin lehtipuita. En kuitenkaan suosittelen puiden poistamista tervahaudan päältä, koska lähde on niin lähellä ja puuston poisto vaikuttaisi haitallisesti alueella olevaan pie-nilmastoon.

Alueen ympäristö on tuoretta / lehtomaista kangasta, jossa pääpuulajina on kuusi, mutta joukossa on runsaasti lehtipuita.

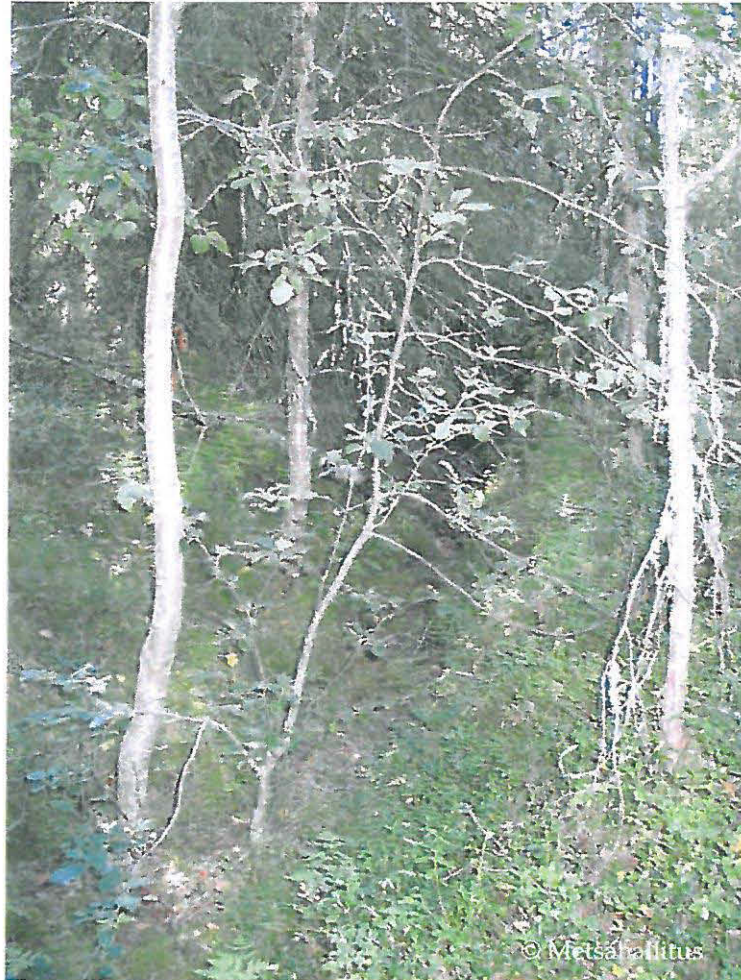
KARTTA 21

18. UTAJÄRVI, KIISKIKAISTO

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 29. Kiiskihetken viereisen suuren tervahaudan ränni.

19. Iso Olvasjärven lounaispuoli 2 , 1000 00 8771**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:		Valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:		Tervahauta ja hautapirtti
Ajoitus:		Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		2
Peruskartta:		3513 10 MÄÄTÄN PERÄ
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Tervahauta	x = 7221038 y = 3499638
	2 Tervapirtti	x = 7221038 y = 3499606 z = 140 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteiden kohdalta
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		10 metriä tervahaudasta ja hautapirtistä joka suuntaan
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä noin 15 km pohjoiseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

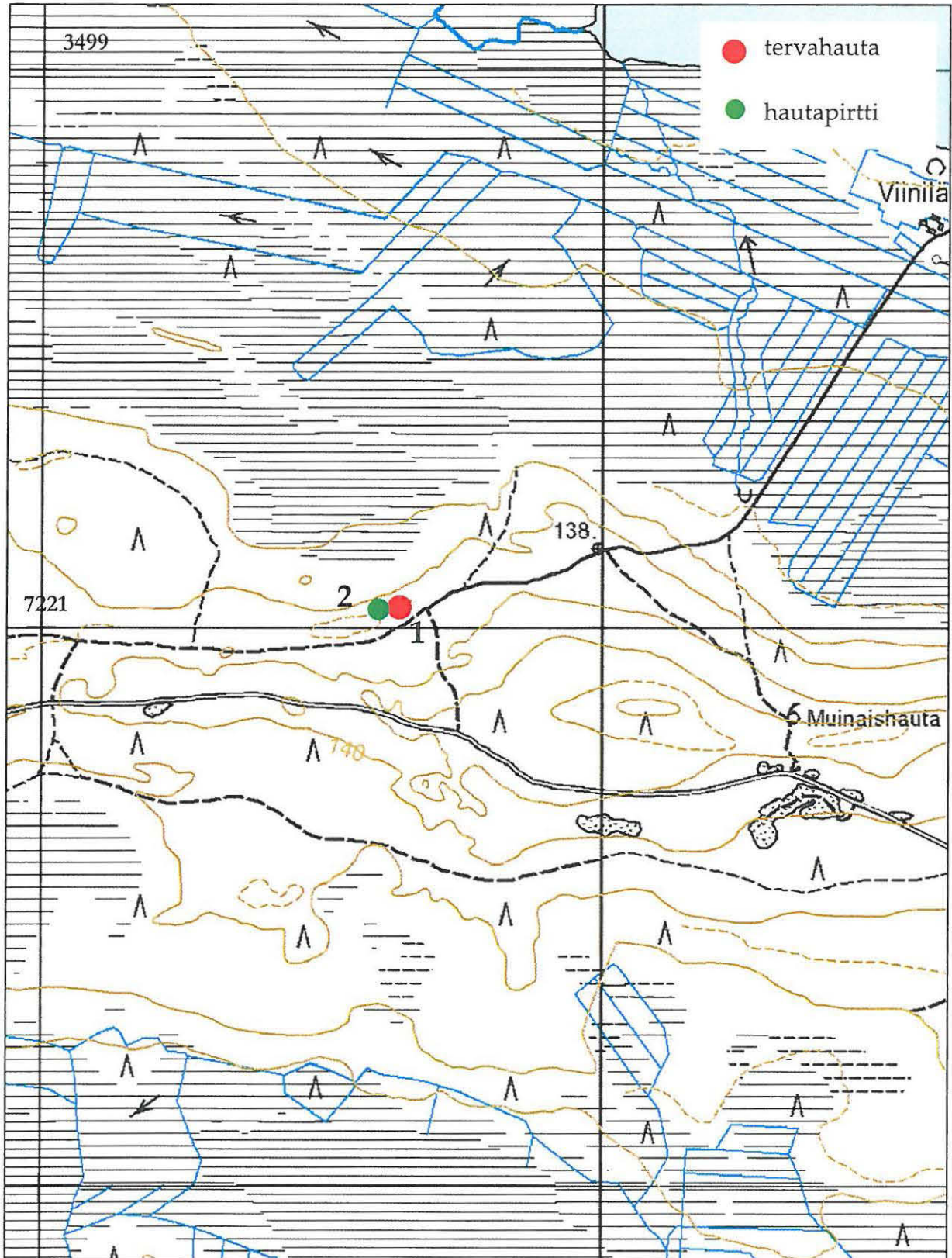
INVENTOINTI 2004

Karttaotteet:	22
Kuvat:	30-31

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Iso Olvasjärven lounaispuoleisen harjun pohjoisrinteellä. Se on halkaisijaltaan noin 16 metriä ja keskiosan syvyys on noin metrin. Vallit ovat noin 2 metriä leveät. Tervahaudan ränni on pitkä ja tehty alarinteeseen kohti pohjoista. Tervahaudasta noin 15 metriä länteen ovat hautapirtin jäännökset. Pirtistä on jäljellä enää pari hirsikertaa ja nekin ovat jo pitkälle lahonneet. Pirtti on ollut kooltaan noin 3.5 x 3.5 metriä. Hirsien sisällä ei ole piisin jäänteitä.

Ympäristö on kuivaa hiekkakangasta ja maaperä on hiekkaa.

KARTTA 22

19. UTAJÄRVI, ISO OLVASJÄRVEN LOUNAISPUOLI 2

Ote maastokartasta 3513 10, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 30. Iso Olvasjärven lounaispuolen tervahaudan ränni. Taustalla näkyvät hautapirtin jäännökset.

Kuva 31. Iso Olvasjärven lounaispuoleisen tervahaudan vieressä olevat hautapirtin jäännökset.

20. Ruunaanlammen itäpuoli , 1000 00 0772

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:	Tervahauta
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3442 06
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7218642 y = 3510866 z = noin 140 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä tervahaudasta ja kuoppajännöksestä joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 16.5 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

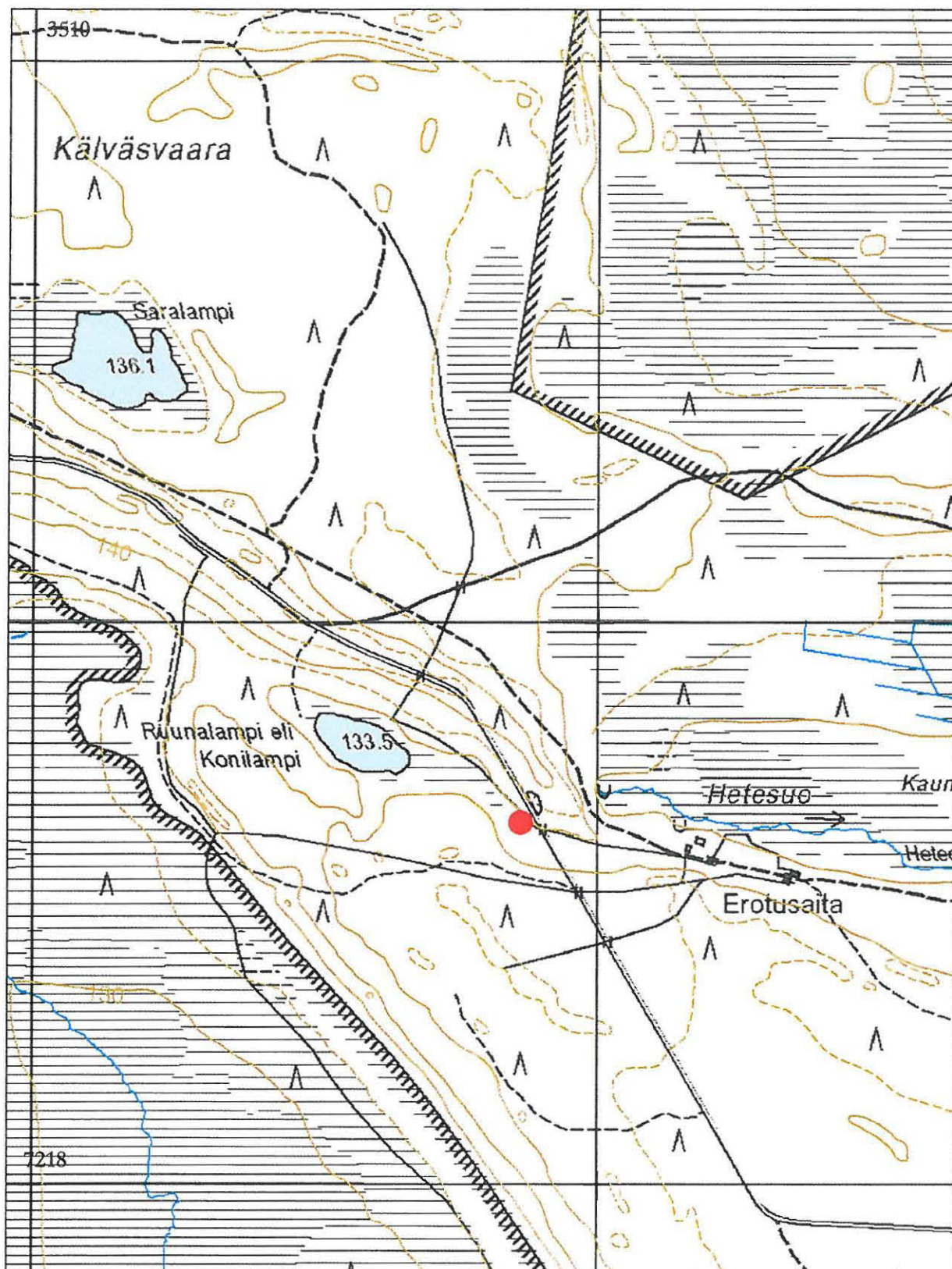
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	23
Kuvat:	32

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee kosteassa notkelmassa Ruunaanlammesta eli Konilammesta noin 150 metriä itäkaakkoon. Tervahauta on melko pieni. Se on halkaisijaltaan vain yhdeksän metriä ja syvyydeltään alle metrin. Vallit ovat noin kaksi metriä leveitä. Ränni on suunnattu länteen.

Aivan lähin ympäristö on mäntyä kasvavaa kangasrämettä, mutta rämeen ympärillä on maaperältään hiekkaista kuivaa männikkökangasta. Tervahaudasta voisi poistaa päällä kasvavaa puustoa.

KARTTA 23
 20. UTAJÄRVI, RUUNANLAMMEN ITÄPUOLI
 Ote maastokartasta 3442 06, mittakaava 1:10 000
 © Metsähallitus 2006
 © Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 32. Ruunaanlammen itäpuolen tervahauta.

21. Ahvenlammen pohjoispuoli

1000 00 8774

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:		Valmistuspaikka
Tyyppin tarkenne:		Tervahauta
Ajoitus:		Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:		II
Lukumäärä:		1
Peruskartta:		3513 10 MAA-TAN PERÄ
Merkitty peruskartalle:		Ei ole
Koordinaatit:	1 Tervahauta	x = 7221665 y = 3495696
	2 Kuoppajännös	x = 7221600 y = 3495684 z = noin 142 m mpy
Koordinaattiselite:		Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:		Ei ole merkitty
Pinta-ala:		Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:		10 metriä tervahaudasta joka suuntaan
Etäisyystieto:		Juorkunan kylästä 15.5 km pohjoisluoteeseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

INVENTOINTI 2006

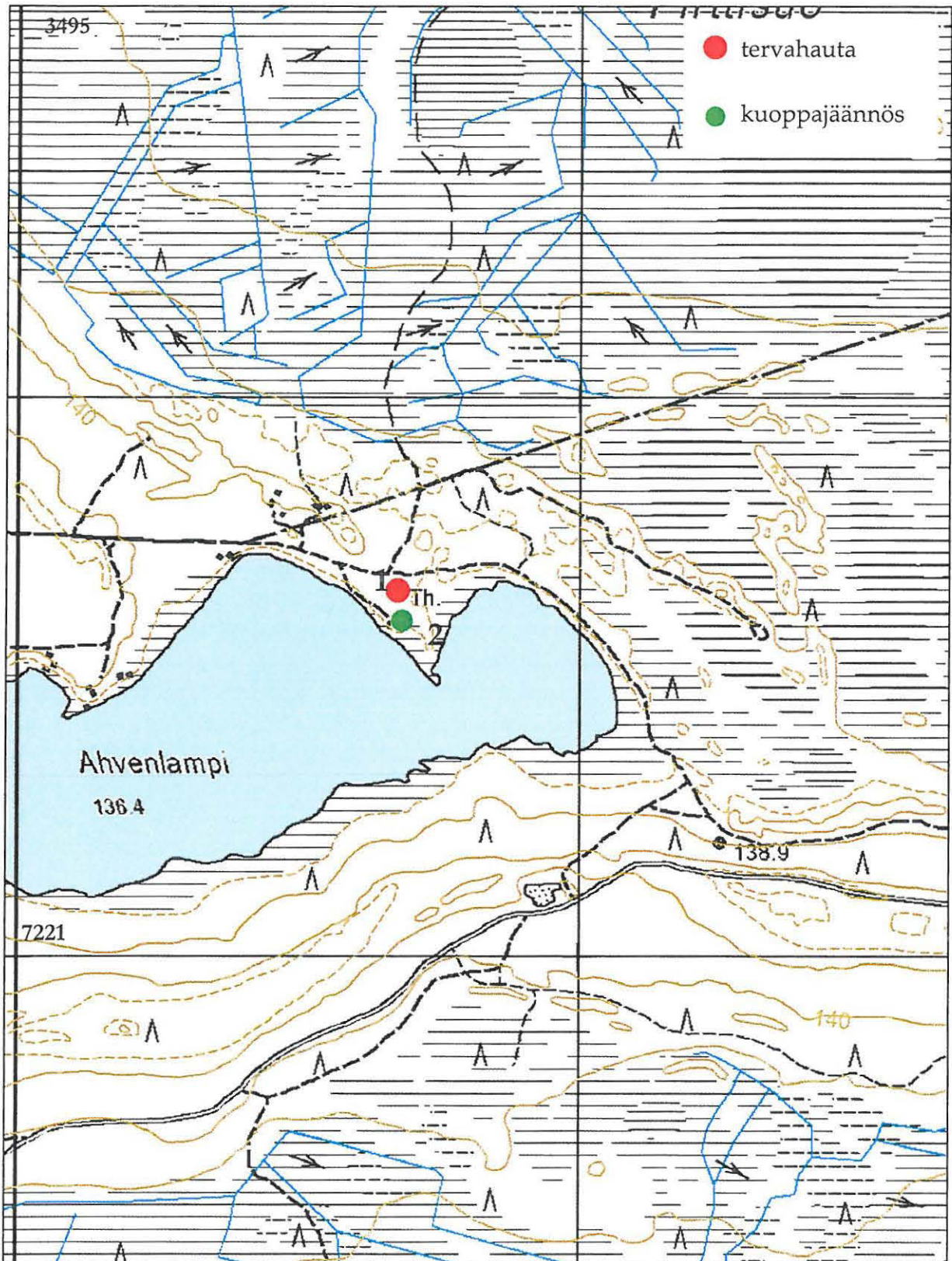
Karttaotteet:	24
Kuvat:	32-33

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Ahvenlammen pohjoisosan niemen tyvessä. Se on halkaisijaltaan noin 20 metriä ja keskiosan syvyys on noin metrin. Vallien leveys on 3-4 metriä. Ränni on suunnattu itään. Tervahaudan päällä kasvaa runsaasti puita, joista ainakin osan voisi poistaa, jotta hauta tulisi selvemmin näkyville.

Haudasta noin 30 metriä etelään on kuoppajännös. Se on muodoltaan soikea ja kooltaan noin 3 x 2 metriä ja syvyydeltään noin 35 cm. Koepistossa paljastui, ettei kuopassa ole huuhtoutumiskerrosta. Kuoppajännös liittyy tervahautaan.

Tervahaudan ja kuopan ympäristö on kuivahkoa kangasta ja maaperä on hiekkaa.

KARTTA 24

21. UTAJÄRVI, AHVENLAMMEN POHJOISPUOLI

Ote maastokartasta 3513 10, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 33. Ahvenlammen pohjoispuolen kuoppajäännös pohjoisesta päin kuvattuna.

Kuva 34. Ahvenlammen pohjoispuolen tervahauta pohjoisesta päin kuvattuna.

22. Viinivaarantien pohjoispuoli , 1000 00 8775**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Kivirakenne
Tyyppin tarkenne:	kivilatomus
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3531 01 <i>OLVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7220724 y = 3500148 z = noin 140 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	5 metriä latomuksesta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 14 km pohjoiseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Utajärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

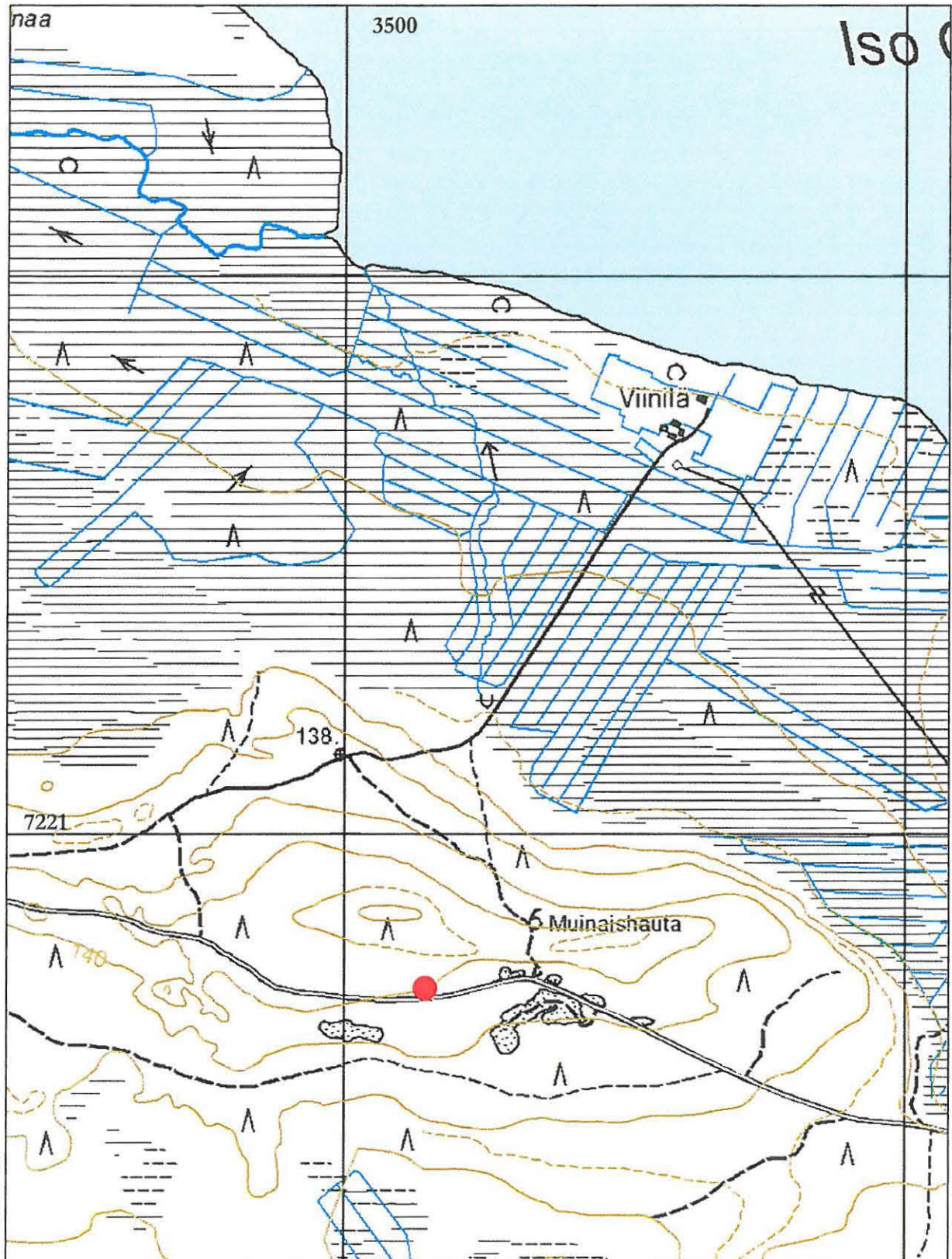
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	25
Kuvat:	35-36

KOHTEEN KUVAUS

Kivilatomus sijaitsee Porrassalmelta Viinivaaraan johtavan tien pohjoispuolella noin 10 metriä tietä pohjoiseen. Latomuksessa on ikään kuin kaksi osaa, joista itäisempi ja suorakaiteen muotoinen on kooltaan noin 1 x 1.5 metriä. Lähes siinä kiinni on pyöreä, halkaisijaltaan noin metrinen kivilatomus. Latomuksissa on vain yksi kivikerta ja kivien alla oli jonkin verran osittain maatunutta puuta. Kivet ovat halkaisijaltaan suurimmillaan noin parikymmensenttisiä. Latomuksen käyttötarkoitus on epäselvä. Se muistuttaa vähän jonkinlaista rajamerkkiä, mutta siinä ei ole lainkaan viittakiveä. Kivien seassa ei ole nokea eikä hiiltä.

Latomuksen ympäristö on kuivahkoa mäntykangasta ja maaperä on hiekkää.

KARTTA 25

22. UTAJÄRVI, VIINIVAARANTIEN POHJOISPUOLI

Ote peruskartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 35. Viininvaarantien pohjoispuolinen kivilatomus etelästä kuvattuna.

Kuva 36. Viinivaarantien pohjoispuolisen latomuksen itäosa.

Pudasjärvi

23. Sosniojan varsi

,1000 00 8777

mahd. m. j.

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	Asuinpaikka
Tyyppin tarkenne:	Savotta / uittokämppiä, kuoppia
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	3 kämpän jäännöstä, 8 kuoppaa
Peruskartta:	3531 04
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	
1 Kämpän jäännös 8 x 7 m	x= 7227743 y = 3515428:
2 Kämpän jäännös 9 x 11 m	x = 7227729 y = 3515370:
3 Kämpän jäännös 4 x 4 m	x = 7227707 y = 3515371 z = noin 135 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteiden kohdalta
Maastomerkitä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Noin puoli hehtaaria
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä kohteista joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 27 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Pudasjärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	-

INVENTOINTI 2004

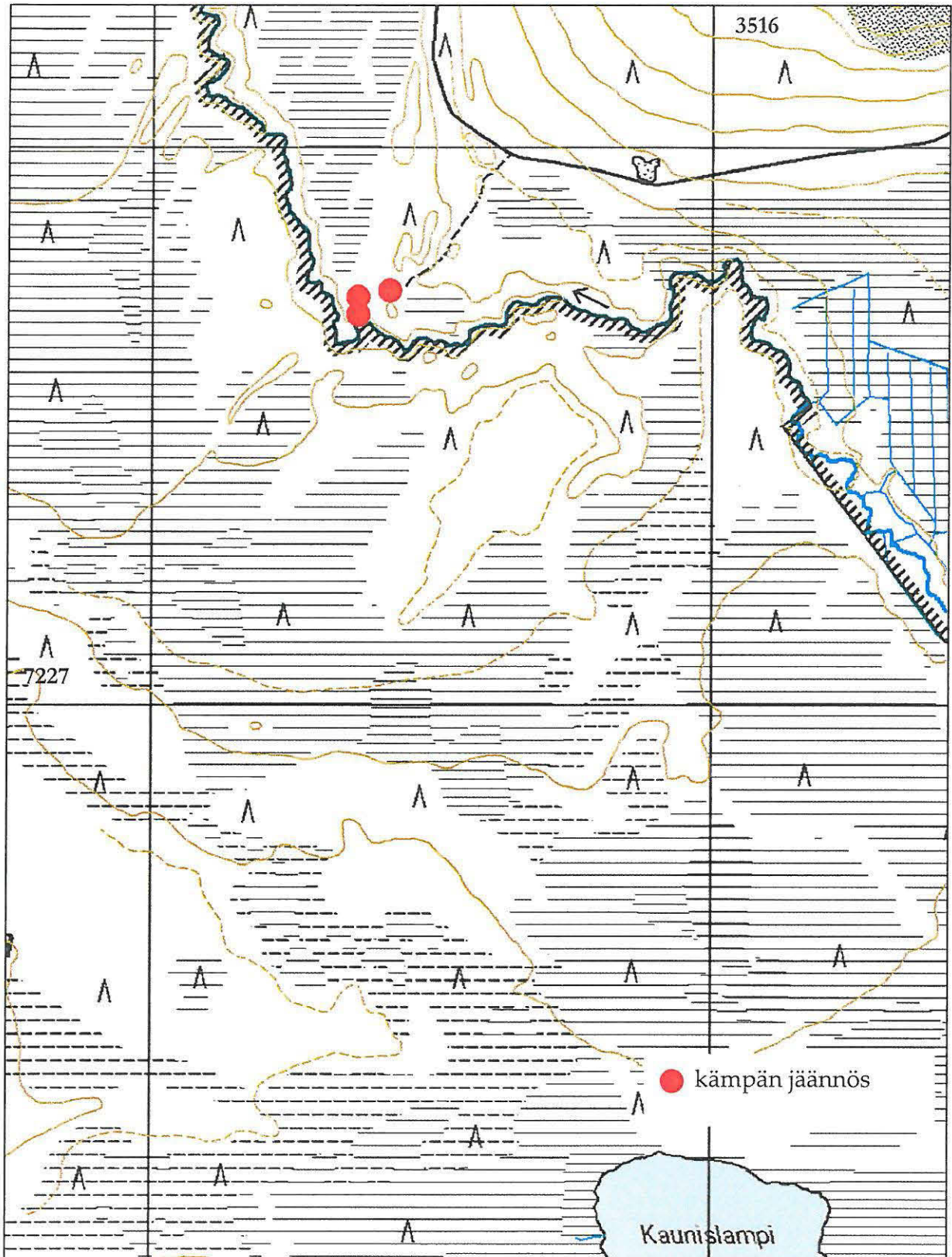
Karttaotteet:	26
Kuvat:	37-38

KOHTEEN KUVAUS

Olvassuon luonnonpuiston pohjoispuolelta Petäjävaaran ja Pikku Palovaaran välissä kulkevan Sosniojan varrelta löytyi jäänteitä vanhasta savotta / uittokämpäalueesta. Jäänteet sijaitsevat aivan Sosniojan varressa, sen pohjoispuolella. Alueelta löytyi kolmen kämpän jäännökset ja kahdeksan kuoppaa. Suurin rakennuksista on ollut kooltaan noin 9 x 11 metriä ja pienemmät 8 x 7 ja 4 x 4 metriä. Aivan kiinni suurimmassa rakennuksen pohjassa on hieman yli metrin syvyinen ja noin 3 x 2 metrin kokoinen osittain laudoilla vuorattu kuoppa. Rakennuksista on näkyvissä vain sammaleen peittämä alin, pitkälle maatunut hirsikerta.

Osa lukuisista alueella olevista kuopista on todennäköisesti ollut ruuansäilytykseen tarkoitettuja kellarikuoppia.

Alueen ympäristö on aivan joen rannassa tuoretta kuusikkokangasta ja joesta pohjoiseen kuivahkoa männikkökangasta. Alueen maaperä on hiekkaa.

KARTTA 26

23. PUDASJÄRVI, SOSNIOJAN VARSI

Ote maastokartasta 3531 04, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 37. Yksi savottakämppeäalueen kuopista.

Kuva 38. Kämpän pohjan vieressä oleva kellari?kuoppa.

24. Petäjävaaran pohjoispuoli*ei muinaisjäännös***PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Rakennus
Tyypin tarkenne:	Lato
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3531 04
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7227447 y = 3514788 z = noin 140 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	5 metriä ladosta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä noin 26 km koilliseen

OMISTAJATIEDOT

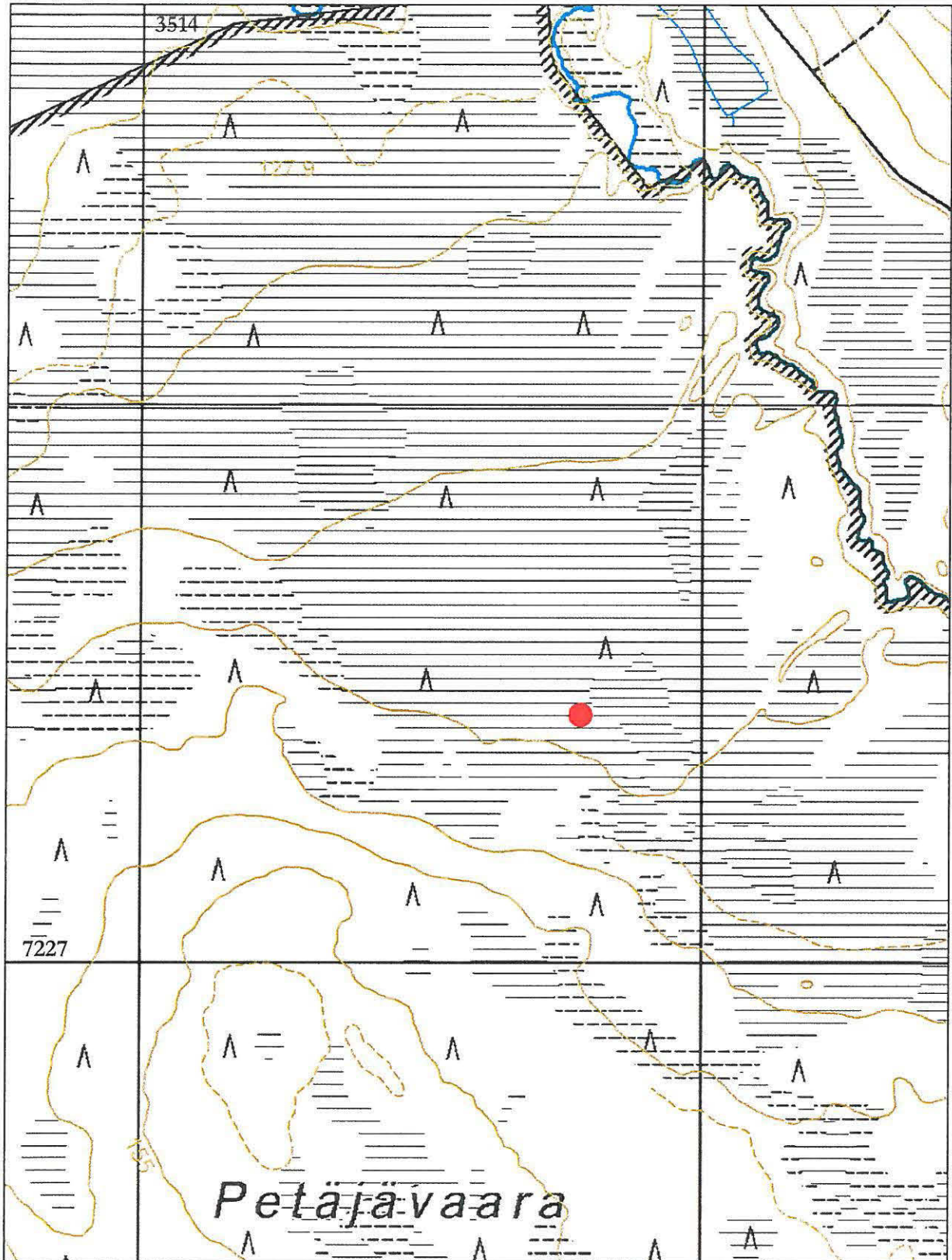
Kunta:	Pudasjärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Olvassuon luonnonpuisto

INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	27
Kuvat:	39-40

KOHTEEN KUVAUS

Lato sijaitsee suon reunassa Petäjävaaran pohjoispuolella. Se on kooltaan 4 x 3.5 metriä ja siinä on vielä 5-7 hirsikertaa jäljellä. Ladon katto on suurimmaksi osaksi romahtanut. Ladossa on ovi kohti lounasta ja pienet 'ikkuna-aukot' kahdella seinällä. Hirsien välissä on näkyvissä sammalta. Ladon viereiseltä suolta on ilmeisesti niitetty aikoinaan heinää, joka on sitten säilytetty ladossa.

KARTTA 27

24. UTAJÄRVI, PETÄJÄVAARAN POHJOISPUOLI

Ote maastokartasta 3531 04, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

Kuva 39. Petäjävaaran pohjoispuolen lato lounaasta päin kuvattuna.

Kuva 40. Petäjävaaran pohjoispuolen lato koillisesta päin kuvattuna.

25. Oraviniemi , 1000 00 8 778**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	Valmistuspaikka
Tyypin tarkenne:	Tervahauta
Ajoitus:	Historiallinen
Ehdotus rauhoitusluokaksi:	II
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3531 01 <i>OLVASSUO</i>
Merkitty peruskartalle:	Ei ole
Koordinaatit:	x = 7228460
	y = 3506589
	z = noin 125 m mpy
Koordinaattiselite:	Kohteen kohdalta
Maastomerkintä:	Ei ole merkitty
Pinta-ala:	Pistemäinen kohde
Ehdotus suoja-alueeksi:	10 metriä tervahaudasta joka suuntaan
Etäisyystieto:	Juorkunan kylästä 24 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Kunta:	Pudasjärvi
Omistaja:	Valtio
Suojelualue:	Oravisuon soidensuojelualue

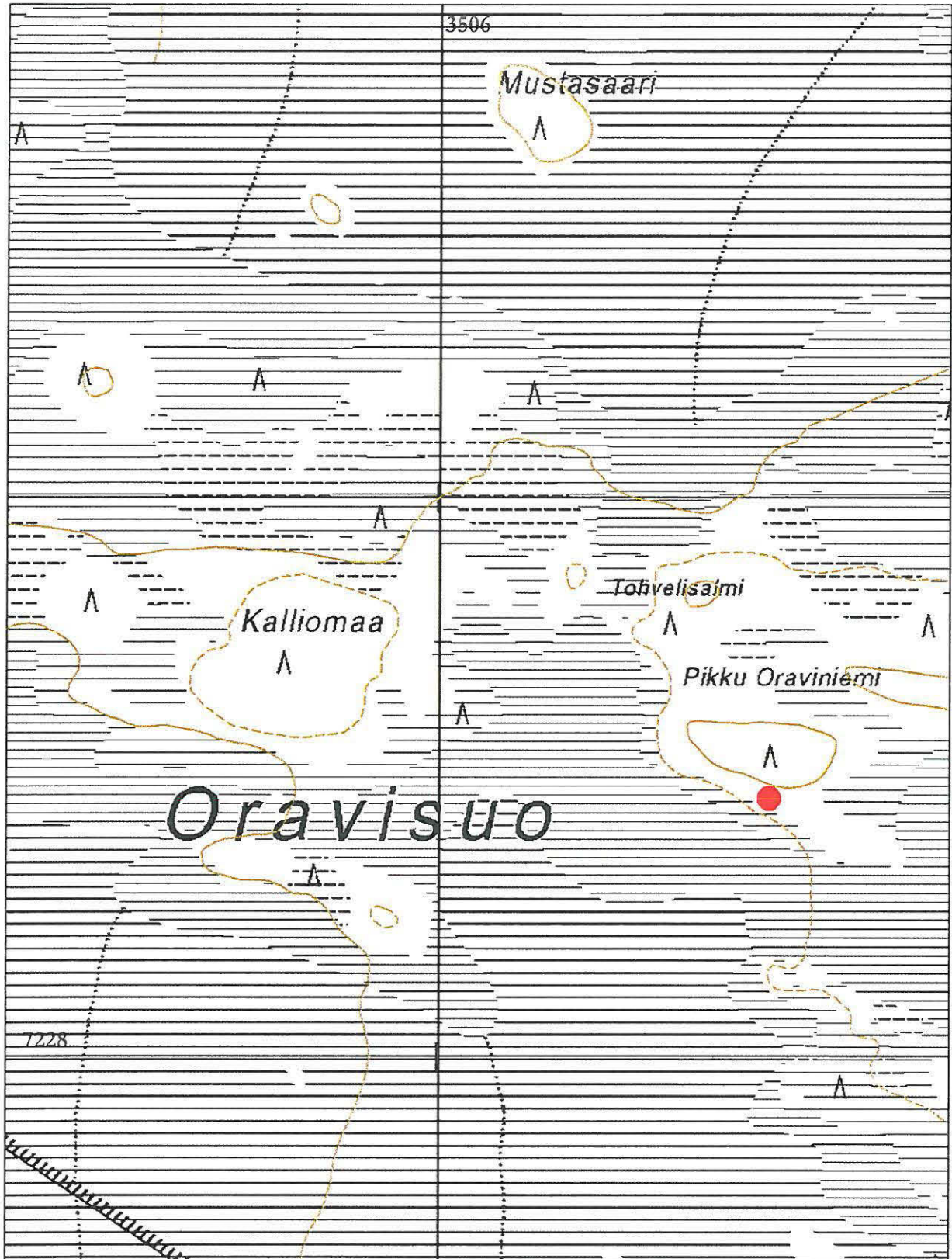
INVENTOINTI 2006

Karttaotteet:	28
Kuvat:	40

KOHTEEN KUVAUS

Tervahauta sijaitsee Pikku Oraviniemen moreenikumpareen etelärinteessä Oravisuon keskellä. Tervahauta on halkaisijaltaan noin 14 metriä ja syvyydeltään 1.2 metriä. Haudan vallit ovat 2-3 metriä leveät. Ränni on tehty rinteeseen suuntaisesti kohti etelää.

Tervahaudan ympäristö on tuoretta männikkökangasta.

KARTTA 28

25. PUDASJÄRVI, ORAVINIEMI

Ote maastokartasta 3531 01, mittakaava 1:10 000

© Metsähallitus 2006

© Maanmittauslaitos 1/MYY/06

• Kuva 40. Oraviniemen tervahaudan ränni.

III YHTEENVETO

III.1 ESIHISTORIALLISEN AJAN KOHTEET

Inventoidulta alueelta löytyi yhdeksän esihistoriallista kohdetta. Viisi kohteista on kivikautisia asuinpaikkoja, ja niistä löytyi yhteensä yhdeksän kuoppajäännöstä. Neljä tai viisi asuinpaikkojen kuoppajäännöksistä on mahdollisesti asuinpainanteita, muiden kuoppien tarkoitus on epäselvä. Yhdessä asuinpaikassa ei ollut maan pinnalle näkyviä rakenteita, mutta sieltä löytyi runsaasti kvartsia ja palanutta luuta. Kolme löydetyistä esihistoriallisista kohteista oli irtolöytöpaikkoja. Niistä löytyi kvartsikaapimia ja -iskoksia. Yksi kohteista on rakka, jossa on kaksi rakkakuoppaa. Niiden ajoitus on epäselvä.

Kaikki alueelta löytyneet esihistorialliset asuinpaikat sijaitsevat noin 130 metriä merenpinnan yläpuolella. Jos paikat ovat olleet käytössä silloin, kun ne ovat olleet muinaisen rannalla, ne ovat iältään noin 7200 BC. Neljä asuinpaikoista sijaitsee Kärkkäänjärven lähistöllä. Kun meren ranta on ollut 130 metriä nykyistä korkeammalla, on Kärkkäänjärvi ollut noin neljä-viisi kertaa nykyistä järveä suurempi merenlahti / järvi. Meren ja järven välillä on ollut Tulikankaan ja Kälvsvaaran itäosan muodostama kapea kannas, jonka keskiosassa on ollut kapea salmi meren ja järven välillä. Salmi on ollut nykyisen Piltuanjoen uoman kohdalla. Piltuanjoen varren kivikautinen asuinpaikka on sijainnut aivan tämän salmen rannalla ja Tulikankaan pohjoisosan asuinpaikka kannaksen pohjoisrannalla. Hetesuon asuinpainanne on sijainnut tuolloin Kärkkäänjärven läntisen lahden rannalla ja Iso Palovaaran lounaisosan painanne järven itärannalla.

III.2 HISTORIALLISEN AJAN KOHTEET

Historiallisen ajan kohteita löytyi inventoinnissa yhteensä 16. Niissä on yhteensä kahdeksan tervahautaa, kaksi hautapirttiä, kaksi savotta / uittokämppeäaluetta, kaksi muuta kämpän jäännöstä, kaksi mahdollisesti isovihan aikaista piilopirttiä, yksi lato, yksi epämääräinen kivilatomus ja kuusi todennäköistä pyyntikuoppaa. Tervahaudat ovat olleet todennäköisesti käytössä viimeistään 1800-luvun puolivälissä. Tuolloin alueella kävivät polttamassa tervaa talolliset ainakin Puolangalta ja Jongusta (Kauppi 2004). Savotta / uittokämppeäalueista toinen on ollut käytössä vielä 1950-luvulla, toisen käytön loppumisesta ei ole tietoa. Pyyntikuoppien iästä ei pysty sanomaan mitään varmaa. Osa yksittäisten kämppien ja ladon hirsistä on vielä kohtuullisessa kunnossa ja paikat ovat saattaneet olla käytössä vielä melko myöhäänkin. Olvassuolta on esimerkiksi tietoja soiden käyttämisestä niittyinä vielä 1950-luvulta ja kämpät ja ladot saattavat liittyä soiden niittämiseen.

III.3 HOITOTOIMENPITEET

Suurin osa löydetyistä kohteista on säilyttämisen arvoisia. Savotta / uittokämppeäalueilta on hirret viety aikoinaan pois, eikä kohteista ole enää näkyvissä juuri muuta kuin kuoppia ja rakennusten maatuneet alimmat hirsikerrat. Näitä alueita ei tarvitse erityisesti hoitaa tai varoa. Yksittäiset kämpät ja lato ovat hienoja merkkejä alueen menneestä käytöstä, mutta mielestäni niitäkään ei tarvitse erityisesti hoitaa. Piltuanjoen varressa sijaitsevat kaksi piilopirtin pohjaa sen sijaan ovat vielä hyvässä kunnossa. Niiden päältä tulisi poistaa puusto, jottei se kaatuessaan vahingoittaisi pirttejä. Alueella on useita upeita tervahautoja ja niistä osaa kannattaa hoitaa puita poistamalla. Hoidettavia tervahautoja ovat etenkin kolme Kirkaslammien lähistöllä sijaitsevaa hautaa. Kirkaslampi on hienoa retkeilyaluetta ja yksi haudoista on vielä aivan luontopolun varrella.

Kivikautisia kohteita ei tarvitse erityisesti hoitaa. Hetesuon vieressä sijaitseva asuinpainanne on kuitenkin vaarassa tuhoutua vieressä kulkevan tien takia, ja asuinpainanne kannattaisi tutkia ennen kuin niin käy. Kivikautisista löytöpaikoista kaksi on tuhoutunut metsän aurauksessa / äestyksessä, mutta yhden eli Kirkaslammien länsiosan löytöpaikan ympäristössä saattaa olla vielä jäljellä merkkejä kivikautisesta toiminnasta.

IV LÄHTEET

Ala-Risku, R. 2005. Olvassuon Natura-alueen kasvillisuusselvitys. Teoksessa Wiiskanta, M. (toim.) Olvassuon & Iso Tilansuo –Housusuon luonto ja historiaa. Suometsäerämaa Life-projektin perusselvitykset. Metsähallitus. Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut. S. 32-61.

Kauppi, P. 2004. Ihmisen kosketuksessa. Litokairan, Olvassuon ja Iso Tilan –Housusuon alueiden maankäytön historia eränkävynnistä metsätalouteen. Suomen ja Skandinavian historian pro gradu – tutkielma. Oulun yliopisto, historian laitos. 109 s.

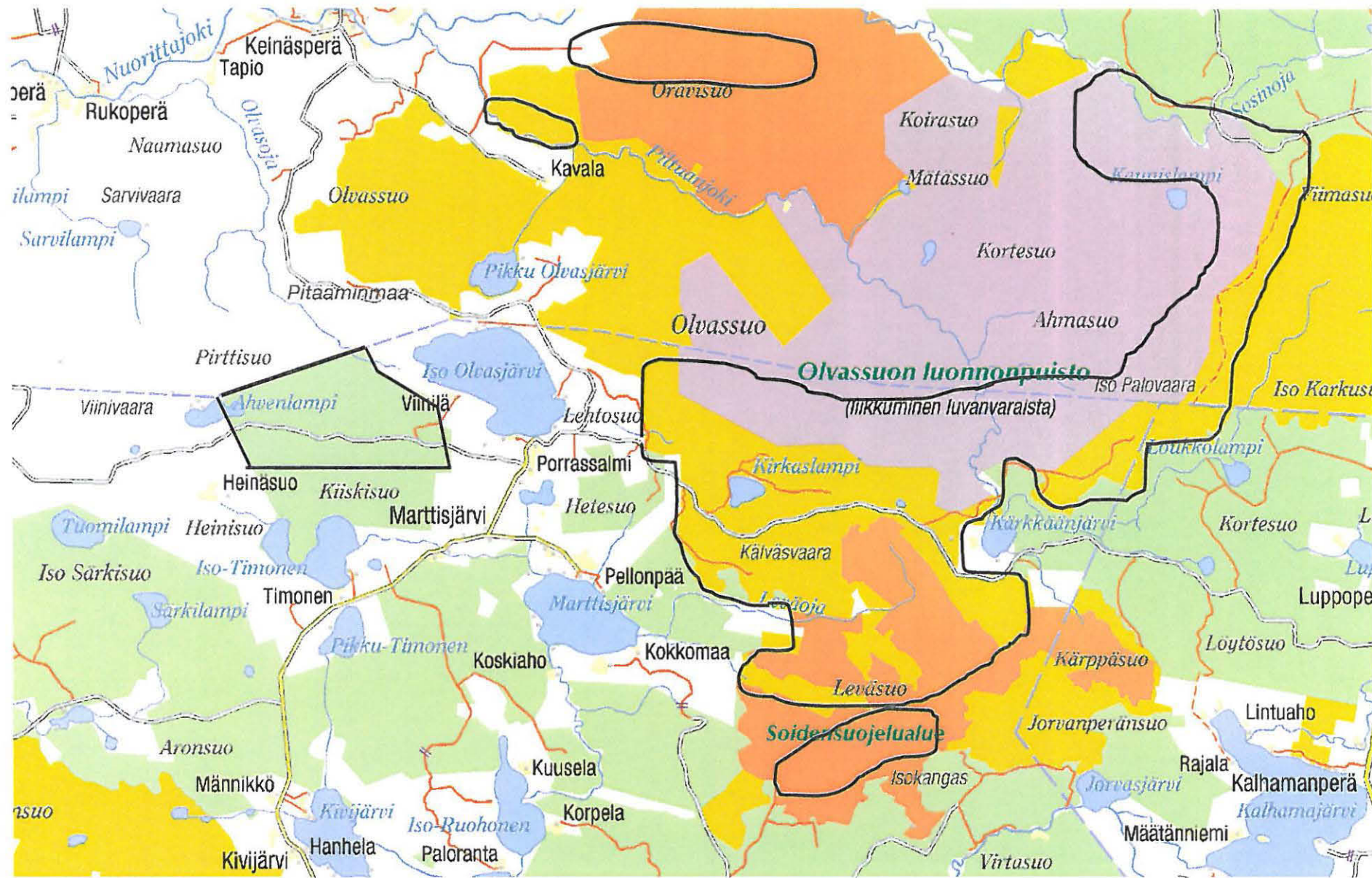
Luukkonen, E.J. & Sorjonen-Ward, P. Arkeinen kallioperä – ikkuna 3 miljardin vuoden taakse. Teoksessa Lehtinen, M., Nurmi, P. & Rämö, T. 3000 vuosimiljoonaa – Suomen kallioperä. Suomen geologinen seura. Gummerus. s. 105-139.

Okkonen, J. 2003. Jättiläisen hautoja ja hirveitä kiviroykkyitä – Pohjanmaan muinaisten kivirakennelmien arkeologiaa. Acta Universitatis Ouluensis. Humaniora. B 52. Oulu University Press.

Vainio, M. & Kekäläinen, H. (toim.) 1997. Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 44. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. 245 s.

LIITE 1 : Luettelo kohteista

Kohteen numero	Muinaisjäännöksen nro	Kunta	Paikannimi	Peruskartta	x	y	z	Muinaisjäännöstyyppi	Ajotus	Ehdotus rauhoitusluokaksi
1	1	Utajärvi	Olvassuon lounaisosa	3531 01	7221816	3505472	130	asuinpainanne?	esihistoriallinen	II
1	2	Utajärvi	Olvassuon lounaisosa	3531 01	7221714	3505544	130	asuinpainanne?	esihistoriallinen	II
1	3	Utajärvi	Olvassuon lounaisosa	3531 01	7221750	3505516	130	kuoppajäännös	esihistoriallinen	II
1	4	Utajärvi	Olvassuon lounaisosa	3531 01	7221981	3505335	130	kuoppajäännös	esihistoriallinen	II
2	1	Utajärvi	Tulikankaan pohjoispuoli	3531 04	7220745	3512208	130	asuinpainanne?	esihistoriallinen	II
3	1	Utajärvi	Piltuanjoki	3442 06	7219545	3512080	130	asuinpaikka	esihistoriallinen	II
4	1	Utajärvi	Hetesuon eteläpuoli	3442 06	7218682	3510995	130	asuinpainanne	esihistoriallinen	II
4	2	Utajärvi	Hetesuon eteläpuoli	3442 06	7218620	3511065	130	kuoppajäännös	esihistoriallinen	II
5	1	Utajärvi	Iso Palovaaran lounaisosa	3442 06	7219572	3512981	132	asuinpainanne?	esihistoriallinen	II
6	1	Utajärvi	Iso Olvasjärven lounaispuoli 1	3531 01	7220801	3500337	145	rakkakuoppa	esihistoriallinen?	II
6	1	Utajärvi	Iso Olvasjärven lounaispuoli 1	3531 01	7220799	3500342	145	rakkakuoppa	esihistoriallinen?	II
7	1	Utajärvi	Kirkaslammien länsiranta	3531 01	7220003	3506404	143	irtolöytöpaikka	esihistoriallinen	II
8	1	Utajärvi	Levasuon eteläpuoli	3442 03	7213468	3507403	135	irtolöytöpaikka	esihistoriallinen	III
9	1	Utajärvi	Iso Palovaaran etelärinne	3442 06	7219433	3513633	150	irtolöytöpaikka	esihistoriallinen	III
10	1	Utajärvi	Kälviäsvaaran keskiosa	3442 03	7218544	3506872	160	pyyntikuoppia 6 kpl	historiallinen	II
11	1	Utajärvi	Piltuanjoen varsi 1	3531 04	7220742	3511964	125	piilopirtti	historiallinen	II
11	2	Utajärvi	Piltuanjoen varsi 1	3531 04	7220770	3511967	125	piilopirtti	historiallinen	II
12	1	Utajärvi	Piltuanjoen varsi 2	3531 04	7220654	3511910	125	kämpän jäännökset	historiallinen	III
12	2	Utajärvi	Piltuanjoen varsi 2	3531 04	7220691	3511879	125	kiukaan jäännökset	historiallinen	III
13	1	Utajärvi	Matkakankaat	3442 03	7214171	3508818	135	kämpän jäännökset	historiallinen	II
14	1	Utajärvi	Parkkikankaan itäpuoli	3442 06	7215718	3511582	132	kämpän jäännökset	historiallinen	II
15	1	Utajärvi	Kirkaslammien länsipuoli	3442 03	7219932	3506226	145	tervahauta	historiallinen	II
16	1	Utajärvi	Kirkaslammien eteläpuoli	3442 03	7219391	3506545	145	tervahauta	historiallinen	II
17	1	Utajärvi	Olvassuon eteläpuoli	3531 01	7220511	3507496	135	tervahauta	historiallinen	II
17	1	Utajärvi	Olvassuon eteläpuoli	3531 01	7220516	3507529	135	hautapirtti	historiallinen	II
18	1	Utajärvi	Kiiskikaisto	3531 01	7220818	3504676	135	tervahauta	historiallinen	II
19	1	Utajärvi	Iso Olvasjärven lounaispuoli 2	3513 10	7221038	3499638	140	tervahauta	historiallinen	II
19	1	Utajärvi	Iso Olvasjärven lounaispuoli 2	3513 10	7221038	3499606	140	hautapirtti	historiallinen	II
20	1	Utajärvi	Ruunaanlammen itäpuoli	3442 06	7218642	3510866	140	tervahauta	historiallinen	II
21	1	Utajärvi	Ahvenlammen pohjoispuoli	3513 10	7221665	3495696	142	tervahauta	historiallinen	II
21	1	Utajärvi	Ahvenlammen pohjoispuoli	3513 10	7221600	3495684	142	kuoppajäännös	historiallinen	II
22	1	Utajärvi	Viinivaarantien pohjoispuoli	3531 01	7220724	3500148	140	kivilatomus	historiallinen	II
23	1	Pudasjärvi	Sosniojan varsi	3531 04	7227743	3515428	135	kämpän jäännökset	historiallinen	II
23	1	Pudasjärvi	Sosniojan varsi	3531 04	7227729	3515370	135	kämpän jäännökset	historiallinen	II
23	1	Pudasjärvi	Sosniojan varsi	3531 04	7227707	3515371	135	kämpän jäännökset	historiallinen	II
24	1	Pudasjärvi	Petäjävaaran pohjoispuoli	3531 04	7227447	3514788	140	lato	historiallinen	II
25	1	Pudasjärvi	Oraviniemi	3531 01	7228460	3506589	125	tervahauta	historiallinen	II

LIITE 2: KARTTA 28 Inventoidut alueet

Mittakaava 1:100 000, © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06